

Raport alternativ de evaluare

**STRATEGIA DE
DEZVOLTARE A
ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
VOCAȚIONAL TEHNIC
2013-2020**

Perspectiva tinerilor

Chișinău, 2019

Acest raport este elaborat în cadrul proiectului „Inițiativa Comună a Șanselor Egale pentru Tineri”, coordonat de Consiliul Național al Tineretului din Moldova cu suportul Fundației Est-Europene în parteneriat cu Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare”, din resursele acordate de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și Guvernul Suediei. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat opinia donatorilor.

Consiliul Național al Tineretului din Moldova nu poartă răspundere pentru estimările și opiniile prezentate în cadrul acestei publicații. Orice utilizare a unor extrase și opinii din conținutul Raportului dat urmează să facă referință la raportul CNTM, care este titularul dreptului de autor asupra prezentei lucrări.

Cuprins

LISTA ABREVIERILOR.....	4
INTRODUCERE.....	5
ASPECTE METODOLOGICE.....	6
LIMITĂRI METODOLOGICE.....	9
1. Descrierea Strategiei: Cadrul instituțional și logica intervenției.....	10
1.1 Organizarea Învățământului Profesional Tehnic.....	11
1.2 Cadrul de politici cu privire la Învățământul Profesional Tehnic.....	11
2. Finanțarea Strategiei și ÎPT	13
3. Educația Profesională Tehnică: date și evidență	14
3.1 Evaluarea obiectivelor strategiei.....	15
3.2 Concluzii.....	47
3.3 Recomandări.....	49
4. Studii de caz	53
ANEXE.....	59
ANEXA 1:METODOLOGIA.....	59
ANEXA 2: FIȘA CU INTERVIURI.....	61
ANEXA 3:CHESTIONARUL PENTRU ELEVI.....	64

Lista abrevierilor

ANACEC – Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare

ANACIP – Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional

AT – Asistență Tehnică

BNS – Biroul Național de Statistică

CCNÎPT - Consiliului Coordonator Național în domeniul Învățământului Profesional Tehnic

CEDA – Centrul pentru Educație Antreprenorială și Asistență în Afaceri

CRDÎT – Centrul Republican de Dezvoltare a Învățământului Profesional Tehnic

CNTM - Consiliul Național al Tineretului din Moldova

ÎPT - Învățământ Profesional Tehnic

HG – Hotărâre de Guvern

GIZ – Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei

ME - Ministerul Educației (pînă în 2016 – instituția publică centrală)

MECC - Ministerului Educației, Culturii și Cercetării (după 2016)

MF - Ministerul Finanțelor

RM - Republica Moldova

SDIVT - Strategia de dezvoltare a învățământului vocațional tehnic 2013-2020

SIPT – Sistemul de învățământ profesional tehnic

MEI – Ministerul Economiei și Infrastructurii

ODIMM – Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii

UE – Uniunea Europeană

▲ Introducere

În 2013, Moldova a adoptat strategia pentru dezvoltare a învățământului vocațional tehnic, până în 2020, care prevede modernizarea și eficientizarea furnizării învățământului profesional tehnic în moduri care să satisfacă nevoile actuale și viitoare ale pieței forței de muncă pe piață.

Obiectivul general al acesteia este să poziționeze ÎPT ca contributor la competențele necesare, pentru a face țara competitivă la nivel regional și european, pornind de la premisa că calitatea educației profesionale tehnice determină în mare măsură dezvoltarea economiei naționale bazată pe cunoaștere și inovare și creează oportunități pentru realizarea deplină a potențialului fiecărui cetățean. Obiectivul general este defalcat în obiective subordonate interconectate, cum ar fi reformarea legislației, potrivirea ofertei și a cererii de competențe, optimizarea rețelei furnizorilor ÎPT, actualizarea conținutului ofertei ÎPT și promovarea ÎPT ca o alegere viabilă de studiu. ÎPT este bine reprezentat la nivelul secundar superior, iar înscrierile în programele profesionale au crescut, ajungând la 48,7% în 2017, comparativ cu 35,4% în 2012.

Raportul de față oferă o analiză alternativă a documentului strategic dedicat dezvoltării sistemului de învățământ vocațional/tehnic, cu un accent de bază fiind pus pe analiza gradului de realizare a SDIVT și impactul acesteia asupra tinerilor beneficiari ai serviciilor de educație oferit de către acest sistem.

Scopul raportului este de a evalua din perspectiva tinerilor capacitatea, relevanța și incluziunea SIVT, inclusiv a aspectelor ce țin de tranziția tinerilor pe piața muncii, relevanța abilităților și competențelor obținute. Raportul susține eforturile MECC și a partenerilor de dezvoltare din ultimii 6 ani în implementarea SDIVT și consolidarea capacităților actorilor guvernamentali, în procesul de bugetare și implementare a politicilor vocaționale la nivel central și local.

Schimbările structurale ale peisajului educațional din Moldova au creat un nou interes pentru ÎPT. În acest context, dezvoltarea competențelor în pregătirea pentru locuri de muncă a câștigat importanță ca o cale prioritară de carieră în învățământul secundar și terțiar general. În consecință, documentele de politici, adesea destul de lipsite de viziune în trecut, precum și angajamentul donatorilor pentru dezvoltarea competențelor, sunt în creștere, ceea ce necesită mai multe cunoștințe și înțelegere cu privire la performanțele sistemului ÎPT.

Acest exercițiu va permite o evaluare cantitativă și calitativă a SDIVT, prin stabilirea nivelului de realizare și progresul calitativ înregistrat, în funcție de agenda stabilită în planurile de activități ale SDIVT până în anul 2018.

▲ Aspecte metodologice

Raportul de Evaluarea Alternativă a SDIVT reprezintă un exercițiu formativ menit să contribuie la actualizarea documentului până la finele perioadei de programare cât și dezvoltarea unor recomandări pentru procesul de planificare strategică în domeniul educației vocațional tehnice.

Scopul evaluării descris este de a evalua relevanța SDIVT și a intervențiilor, măsurilor și acțiunilor Strategiei și a aprecia progresul obținut în realizarea obiectivelor planificate. Totodată evaluarea prezintă o oportunitate de modificare a Strategiei și Planului de Acțiuni pentru a asigura îndeplinirea obiectivelor până la sfârșitul anului 2020.

Evaluarea a analizat și măsura în care intervențiile rămân a fi coerente comparativ cu perioada în care au fost elaborate și a determinat dacă aceste intervenții au fost implementate într-o manieră echilibrată și eficientă.

Anvergura evaluării cuprinde perioada din februarie 2013 până în decembrie 2018. Revizuirea SDIVT se va referi la perioada ianuarie 2018 – decembrie 2020.

Metodologia evaluării are la bază prevederile Termenilor de Referință pentru Evaluarea Intermediară a SDIVT racordate la termenii de referință ai Consiliului Național al Tineretului din Moldova și armonizate cu recomandările Ghidului metodologic pentru evaluarea intermediară și ex-post a politicilor publice.

Cercetarea a avut două dimensiuni, una cantitativă și una calitativă – cea dintâi s-a axat pe analiza datelor statistice și administrative disponibile, iar cea de-a doua a inclus un șir de instrumente de cercetare calitativă (interviuri cu experți, focus grupuri și un chestionar) în vederea triangulării ipotezelor de evaluare.

Evaluarea dată a pornit de la analiza structurii logicii intervenției, Strategia fiind ancorată într-un cadru instituțional relativ complex, clar definit în contextul elaborării strategiei, totuși acesta definește pârgurile de intervenție doar până la un nivel administrativ și nu reușește să acopere întreg spectrul actorilor implicați în implementarea acestei politici în profil teritorial.

Un element important al procesului de evaluare l-a reprezentat analiza acoperirii financiare a Strategiei care a inclus: i) analiza acțiunilor planificate, atât la nivel de Strategie cât și la nivelul Planului de Acțiuni pentru Implementarea Strategiei; ii) analiza nivelului de realizare a rezultatelor scontate.

Obiective urmărite în cadrul procesului de cercetare au fost:

Obiectiv 1: Identificarea realizărilor și curențelor în implementarea SDIVT 2013-2020

Obiectiv 2: Evaluarea probabilității atingerii obiectivelor SDIVT 2013-2020

Obiectiv 3: Oferirea recomandărilor corespunzătoare în vederea sporirii relevanței și eficacității SDIVT din perspectiva tinerilor din Republica Moldova.

Abordarea metodologică ține cont de cele patru procese cheie în cadrul demersului de evaluare: Structurare, Observare, Analiză și Evaluare. Descrierea detaliată a logicii intervenției, progresul pe intervențiile Strategiei, instrumentele de evaluare și graficul aplicării acestora sunt incluse în anexe. În procesul de evaluare, a fost aplicată metodologia Institutului pentru Reforme și Politici Europene (IPRE) în elaborarea raportului alternativ de evaluare a progresului Planului Național de Acțiuni privind implementarea Acordului de Asociere RM – UE II.

Instrumentele de evaluare sunt concepute și aplicate stratificat, în dependență de utilitatea și prin asigurarea triangulării datelor colectate, fiecare întrebare de evaluare urmând a fi cercetată prin prisma câtorva instrumente selectate pornind de la relevanța lor. În același timp, instrumentele de evaluare au fost ajustate ținând cont de caracterul formativ al Evaluării, care ar trebui să genereze o perspectivă de îmbunătățire a implementării ulterioare.

Principalele instrumente de evaluare destinate să asiste în structurarea evaluării, obținerea și analiza datelor, precum și în efectuarea unor constatări au fost următoarele:

✓ **Revizuirea documentelor**

A fost elaborată o bază de date cu documente, livrate de către MECC, cât și alte surse deschise, care să cuprindă documentele de implementare și documentele de evaluare relevante. Analiza a contribuit la construirea unei baze pentru evaluarea Strategiei și formularea ipotezelor de lucru.

✓ **Analiza indicatorilor**

Pentru a echilibra structura calitativă și cantitativă a evaluării, atât ipotezele și constatările au fost supuse unei analize paralele cu cea a indicatorilor.

În grila inițială de evaluare a indicatorilor au fost incluși indicatorii setați în cadrul Strategiei (Rezultate scontate și indicatori de progres ai Strategiei) care ulterior au fost completați cu indicatori primari și derivați, propuși de echipa de evaluare.

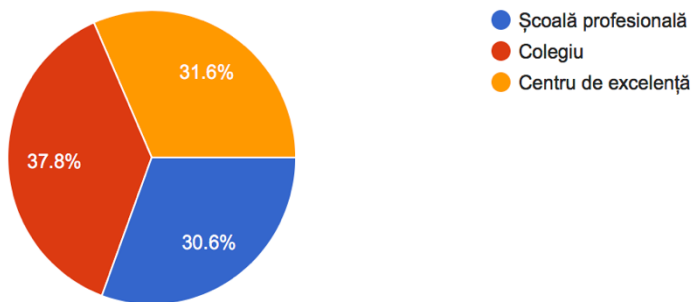
Întrucât o serie întreagă a constatărilor sunt direct conectate de analiza indicatorilor, concluziile finale urmează să fie formulate doar în urma definitivării și validării datelor de către MECC.

✓ **Interviuri**

În cadrul procesului de evaluare au fost efectuate 5 interviuri ce au fost focusate atât pe conturarea răspunsului la întrebările specifice de evaluare dar și pe trasarea unei percepții generale asupra rezultatelor implementării intervențiilor Strategiei. Interviurile au fost de tip semi-structurat, conținând atât întrebări deschise dar și întrebări închise. Scopul interviurilor este validarea logicii intervenției și a ipotezelor de lucru.

Interviurile au fost desfășurate în perioada octombrie – noiembrie, la nivel de management al 8 școli profesionale, 3 colegii și 3 centre de excelență. Durata interviurilor a fost de circa 30 min, iar sumarul interviurilor sunt incluse în matricea de analiză.

Natura acestui instrument de evaluare este calitativă întrucât persoanele respondente reprezintă instituția cu care se identifică, iar opiniile acestora sunt transpuse prin prisma dată. Opiniile și constatările extrase în urma interviurilor sunt analizate în paralel cu celelalte instrumente de evaluare pentru a asigura acuratețea acestora.

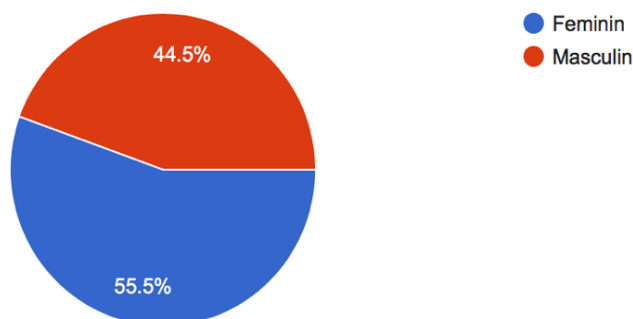
✓ Aplicarea chestionarului

Dacă celelalte instrumente de evaluare în cea mai mare parte au presupus interacțiunea cu grupul de lucru și instituțiile implementatoare, chestionarul a fost unul pur calitativ și nu are ca scop reprezentativitatea statistică. Totuși pentru a asigura validitatea și acuratețea datelor, acesta a fost realizat pe un eșantion de 209 de persoane, beneficiari ai

intervențiilor strategiei (elevi, sau absolvenți din ultimii 4 ani).

Chestionarul a fost distribuit atât în versiunea fizică (în raza municipiului Chișinău) cât și online. În cea mai mare parte, chestionarul a fost distribuit prin intermediul structurilor asociative de elevi/studenti.

La nivel de respectarea egalității gen, aceasta este respectată la un nivel satisfăcător, având 44,5 % respondenți de gen masculin și 55,5% de gen feminin.

Scopul acestui chestionar a fost colectarea feedback-ului la nivel de percepții asupra naturii intervențiilor Strategiei. Întrebările din chestionar sunt incluse în anexe.

✓ Studii de caz

Scopul acestora a fost analiza unor studii de caz a trei tineri (selectați în mod arbitrar), din fiecare tip de instituție vocațional tehnică, cu scopul de a valida unele ipoteze de evaluare.

În același timp, pentru a evalua în ce măsură SDIVT a contribuit la incluziunea socială a tinerilor cu oportunități reduse, chestionarul de bază a fost transmis și organizațiilor or grupurilor de inițiativă care au ca obiectiv promovarea și protecția drepturilor unei or altei categorii de persoane din categoria celor social vulnerabile în vedere diseminării acestora în rândul comunității lor și a asigura reflectarea vizuinei grupurilor sub-reprezentate în cadrul SDIVT, dintre care putem menționa:

- Grupurile de auto-reprezentanți care e constituit din tineri cu dizabilități care reprezintă interesele celor cu dizabilități în localitățile lor;
- Grupul solidaritate interetnică în Moldova;
- Grupul advocacy pentru tineri.

▲ Limitări metodologice

La etapa trasării abordării metodologice a procesului de evaluare au fost incluse următoarele supoziții și riscuri care au fost completate cu limitările apărute în procesul de evaluare.

Supoziții	Nivel de validare
Există toate condițiile pentru buna realizare a evaluării	☒
Datele din monitorizare sunt ușor accesibile și informațiile necesare evaluărilor sunt prezentate în timp util de către MECC și alte instituții relevante	☒
Echipa de evaluatori este stabilă	☒
Evaluatorii sunt independenți	☒
Există o bună acceptare la nivel de MECC, ca parte integrală a ciclului de evaluare	☒
MECC este de acord să țină cont de recomandările făcute în cadrul raportului alternativ	☒
Riscuri	
Pot exista deficiențe ale calității rapoartelor de monitorizare și a datelor de monitorizare	
Există posibilitatea ca accesul la alte informații necesare evaluatorilor să fie dificilă	☒
Limitări ale evaluării	
Absența unor indicatori de bază cuantificați în cadrul SDIVT care împiedică compararea cu datele de monitorizare a respectivilor indicatori	☒
Lipsa unor date statistice necesare pentru evaluarea rezultatelor acțiunilor	☒
Numărul insuficient de instrumente pentru monitorizare a intervențiilor	☒
Lipsa unor date cu privire la evoluția indicatorilor în cazul acțiunilor continue (anuală)	☒
Perioada disponibilă pentru realizarea evaluării a fost mai mică decât perioada optimă, recomandată pentru realizarea tuturor activităților	☒

1. Descrierea Strategiei: Cadrul instituțional și logica intervenției

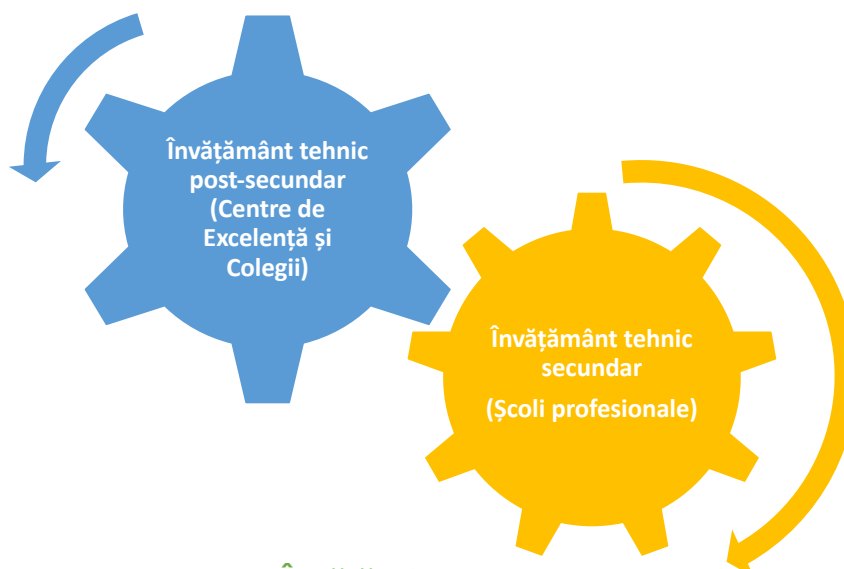
1.1 Organizarea Învățământului Profesional Tehnic

Învățământul Profesional Tehnic este parte integrantă a sistemului educațional național, orientat spre formarea și dezvoltarea unor abilități, competențe și aptitudini profesionale specifice instruirii cadrelor de muncitori calificați pentru ramurile economiei naționale ale Republicii Moldova.

Pentru comparabilitatea internațională a datelor în domeniul educației, începând cu anul de studii 2012/2013 a fost utilizată noua **Clasificare Internațională Standard a Educației ISCED 2011**. Sistemul de învățământ din Republica Moldova racordat la **Clasificarea Internațională Standard a Educației (ISCED 2011)** se prezintă după cum urmează:

<i>Nivele conform Clasificării Internaționale Standard a Educației ISCED 2011</i>	<i>Echivalentul în sistemul educațional din Republica Moldova</i>
<i>Educația timpurie (nivelul 0)</i>	Educația timpurie
<i>Învățământul primar (nivelul 1)</i>	Învățământul primar (clasele I-IV)
<i>Învățământul secundar de treapta I (nivelul 2)</i>	Învățământul secundar, ciclul II (este și etapa finală din învățământul obligatoriu): învățământul liceal, clasele X-XII învățământul profesional tehnic secundar (pentru absolvenții gimnaziilor) învățământ profesional tehnic postsecundar (primii 2 ani pentru absolvenții gimnaziilor)
<i>Învățământul secundar de treapta II (nivelul 3)</i>	Învățământul profesional tehnic secundar (pentru absolvenții școlilor medii de cultură generală și liceelor)
<i>Învățământul post-secundar, non-terțiar (nivelul 4)</i>	Învățământul profesional tehnic postsecundar (excluzând primii 2 ani pentru absolvenții gimnaziilor)
<i>Ciclul scurt al învățământului terțiar (nivelul 5)</i>	Studii superioare de licență (ciclul I)
<i>Licențiatul sau nivelul echivalent (nivelul 6)</i>	Studii superioare de licență (ciclul I)
<i>Masterul sau nivelul echivalent (nivelul 7)</i>	Studii superioare de master (ciclul II)
<i>Doctoratul sau nivelul echivalent (nivelul 8)</i>	Programe de lungă durată de prim nivel echivalente la nivelul 7 (studiile superioare integrate, inclusiv cele medicale și farmaceutice) Studii superioare de doctorat (ciclul III) Programele de postdoctorat

Învățământul secundar profesional se organizează în:

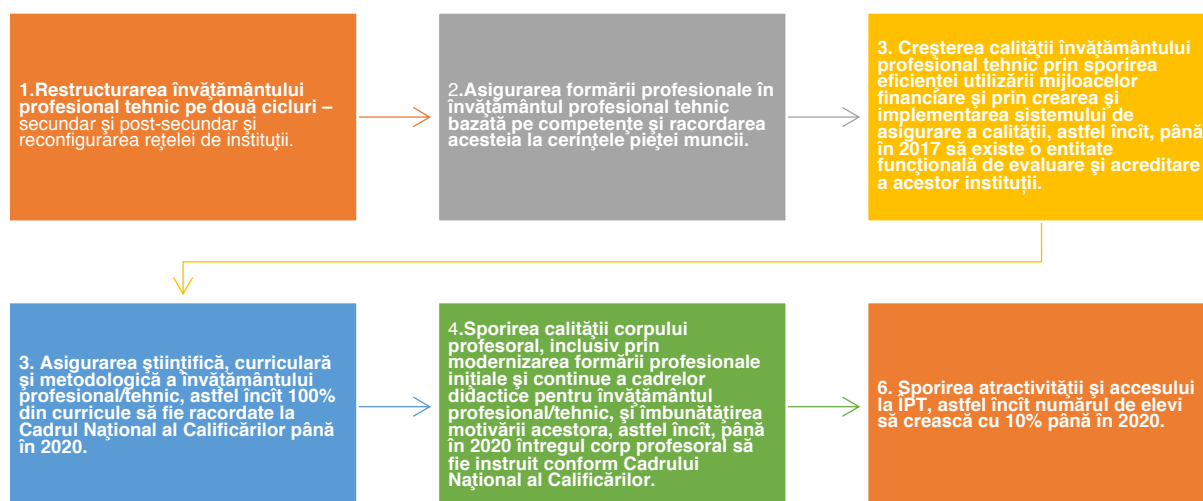

1.2 Cadrul de politici cu privire la Învățământul Profesional Tehnic

La 1 februarie 2013, Guvernul Republicii Moldova a adoptat Hotărârea Guvernului nr. 93 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a învățământului vocațional/tehnic pentru anii 2013-2020.

Obiectivul general al Strategiei este modernizarea și eficientizarea învățământului profesional tehnic, în vederea sporirii competitivității economiei naționale prin pregătirea forței de muncă competitive și calificate, în corespundere cu cerințele actuale și viitoare ale pieței muncii.

Obiectivul general este împărțit în 6 obiective specifice:

Pentru susținerea implementării reformei în ÎPT, Guvernul Republicii Moldova a adoptat o "Foaie de parcurs"¹ pentru implementarea reformei - inclusiv a strategiei - în anul 2014. Foaia de parcurs identifică 5 domenii principale de intervenție:

1. Cadrul normativ și instituțional al sistemului de învățământ profesional tehnic;
2. Cadrul analitic și de planificare pentru corelarea necesităților pieței muncii cu oferta educațională;
3. Reconfigurarea rețelei de instituții profesionale tehnice;
4. Modernizarea conținuturilor și organizării procesului de studii și formare în învățământul profesional tehnic;
5. Promovarea atractivității învățământului profesional tehnic.

Strategia este principalul document de politici în domeniul educației vocaționale/tehnice, document care a fost ulterior corelat și integrat în documentul Strategiei de dezvoltare a educației 2014-2020.

Astfel, documentul a stabilit obiectivele și sarcinile pe termen mediu și lung în vederea dezvoltării educației vocaționale/tehnice, definind orientările și direcțiile prioritare de dezvoltare a sistemului de învățământ vocațional/tehnic din Republica Moldova în perspectiva integrării europene.

Elaborarea Strategiei a derivat din necesitatea planificării strategice a procesului de dezvoltare a sectorului educației vocaționale/tehnice, pentru consolidarea reformelor demarate în învățământul vocațional/tehnic și asigurarea modernizării continue a sistemului respectiv. La elaborarea Strategiei s-a ținut cont de cadrul normativ și de politici existent, de realizările și deficiențele politicilor naționale și sectoriale implementate anterior, de exigențele integrării europene, de experiența națională și internațională în domeniu, necesitățile sociale și educaționale, pe principiile unanim recunoscute cu privire la drepturile omului, ale copilului și ale egalității de gen.

În scopul coordonării integrate a procesului de planificare strategică în domeniul învățământului profesional tehnic, prevederile Strategiei au fost corelate cu documentele de politici relevante, cu reformele demarate, cu alte reforme ce reprezintă o continuitate operațională a acțiunilor proiectate în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova – 2020”.

Strategia și Codul Educației reflectă prioritățile Strategiei Moldova 2020 și sunt în conformitate cu standardele și tratatele internaționale, precum și dezvoltarea unei viziuni cuprinzătoare pentru ÎPT, contribuind la modernizarea sistemului.

¹ Hotărârea Guvernului nr. 892 din 6 noiembrie 2013 pentru aprobarea Foi de parcurs privind acțiunile Guvernului în vederea dezvoltării învățământului vocațional/tehnic pentru perioada 2013-2014

2. Finanțarea Strategiei și ÎPT

În ultimul deceniu, Moldova a cheltuit un procent ridicat din PIB-ul său pentru educație (în jur de 7%), deși a început să scadă în 2015 (6,9%), ajungând la 6,4% în 2017. Nivelurile relativ ridicate ale cheltuielilor din educația au dat rezultate, judecând după gradul de educație relativ ridicat în rândul populației active (vârsta peste 15 ani).

În ultimii ani, cheltuielile pentru educația și formarea vocațională și tehnică au crescut ușor. Creșterea cheltuielilor a fost mai mare în 2016 (decât în 2015), cu un total de 158,7 milioane MDL pentru învățământul tehnic și profesional și 108,6 milioane MDL pentru învățământul tehnic și vocațional. În 2016, ponderea ÎPT din bugetul total pentru educație (bugetul de stat) a fost de 12,6%. Din totalul de 160,0 milioane MDL, 96,0 milioane MDL reprezintă investiții realizate pentru Centrele de Excelență din cadrul Ministerului Agriculturii, Ministerului Educației, Culturii și Cercetării și Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (20.3115 MDL = 1 EUR în decembrie 2017).²

Aproximativ jumătate din fondurile de investiții pentru educația din ÎPT provin de la stat, iar restul de la companii sau donatori. Criteriul cheie pentru finanțarea statului este performanța. Anterior, statul nu a făcut investiții de capital și nu a existat niciun plan bine definit și nici resurse suficiente pentru a satisface nevoile. Deși acest lucru s-a îmbunătățit, resursele financiare trebuie să fie canalizate pe baza principiilor directe, cum ar fi consolidarea centrelor de excelență sau concentrarea pe meseriile și profesiile cele mai solicitate.

Astăzi se observă investiții în ÎPT, deoarece este insuficient și este nevoie de mai multe finanțări pentru infrastructură. Părțile interesate internaționale au un rol substanțial în finanțarea prin proiecte, inclusiv MOL-AGRI și programe de firme de formare, finanțate de către agenția austriacă pentru dezvoltare, KulturKontakt Austria. Alte investiții internaționale, precum GIZ, Serviciul de Dezvoltare Liechtenstein, CEDA au finanțat echipamente, consolidarea capacității, dezvoltarea curriculumului și formarea cadrelor didactice în antreprenariat. Astfel, printre principalii parteneri și investitori în ÎPT sunt:

1. **UE, resursele financiare ale căreia** sunt, de altfel, o parte semnificativă din finanțarea SDIVT, fiind puse la dispoziție pentru a sprijini modernizarea sistemului ÎPT și pentru a-l adapta la nevoile pieței muncii. Acest lucru a fost realizat prin intermediul contractului de reformă sectorială a UE, care include un program de sprijin bugetar (**25 de milioane EUR**) și un proiect de asistență tehnică (**3,7 milioane EUR**). În ciuda perioadei de patru ani de implementare a proiectului de asistență tehnică, Sprijin pentru sectorul ÎPT din Moldova (ianuarie 2014 - decembrie 2017), reforma ÎPT nu poate fi considerată încă încheiată.
2. **GIZ** sprijină implementarea învățământului dual printr-un proiect pilot care se derulează în perioada 2015 - 2018. GIZ a oferit un buget de 2 milioane EUR. Proiectul oferă expertize și îndrumări practice pentru dezvoltarea cadrului legal și de reglementare relevant pentru învățământul dual în contextul Republicii Moldova.

² Raport: Governance Arrangements for Vocational Education and Training in ETF Partner Countries: Analytical Overview 2012–17 (<https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2019-02/VET%20governance%20in%20ETF%20partner%20countries%202012-17.pdf>)

3. **CEDA** este un ONG care lucrează pentru crearea unui sistem național pentru dezvoltarea competențelor profesionale și antreprenoriale, promovarea educației antreprenoriale formale și informale și sprijinirea inițierii și dezvoltării afacerilor (www.ceda.md). A reușit să stabilească diferite scheme de implicare a tinerilor în diferite etape ale educației în dezvoltarea competențelor și abilităților antreprenoriale. CEDA implementează câteva proiecte interesante care vizează tinerii, precum programul de formare și formare profesională din Moldova pentru ocuparea forței de muncă și antreprenoriat (MEEETA) (cu finanțare de la Serviciul de Dezvoltare Liechtenstein) și Re-inginerie de orientare profesională și consiliere în carieră (REVOCC) pentru forța de muncă din Moldova Proiect de competitivitate (cu finanțare de la Agenția Austriacă de Dezvoltare).
4. **Serviciul de Dezvoltare Liechtenstein** sprijină financiar CEDA în implementarea programului MEEETA. Acest program promovează abilitarea economică a tinerilor prin dezvoltarea abilităților de generare a veniturilor prin intermediul antreprenoriatului. Activitățile sale includ dezvoltarea de educație antreprenorială în școlile profesionale; creșterea abilităților de antreprenoriat ale absolvenților VET; și consolidarea capacității în școlile profesionale pilot de a genera venituri prin dezvoltarea și implementarea unui plan de afaceri (care servește ca exemplu pentru studenți).
5. **Agenția Austriacă pentru Dezvoltare** susține financiar CEDA în implementarea REVOCC. Acesta își propune să revizuiască și să modernizeze consiliere profesională actuală și consiliere în carieră pentru elevii din învățământul secundar general și profesional sau tehnic și creează și dezvoltă servicii de orientare profesională și consiliere profesională din afara școlii în cooperare cu ANOFM. În colaborare cu CEDA și ANOFM, au fost create trei centre de orientare în carieră în cadrul birourilor pentru ocuparea forței de muncă din nordul, sudul și centrul Moldovei.

3. Educația Profesională Tehnică: date și evidență

Date generale:

În general, participarea în învățământul profesional tehnic relevă o tendință de descreștere a numărului de elevi, în cel secundar fiind cu 20,9% mai puțin comparativ cu anul de studii 2010/2011, iar în postsecundar cu 7,9%.

Băieții sunt preponderenți în învățământul profesional tehnic secundar (circa 70% din total elevi), fetele alcătuiesc o proporție mai mare în cel postsecundar (peste 50%).

În anul 2017, învățământul profesional tehnic secundar au absolvit 7,6 mii persoane sau cu 5,7 mii mai puțin comparativ cu anul 2010, iar cel postsecundar - 6,4 mii absolvenți.

La începutul anului de studii 2017/2018, la 10 mii locuitori reveneau în medie 131 elevi și 39 absolvenți din învățământul profesional tehnic, față de 150 elevi și 56 absolvenți în anul de studii 2010/2011.

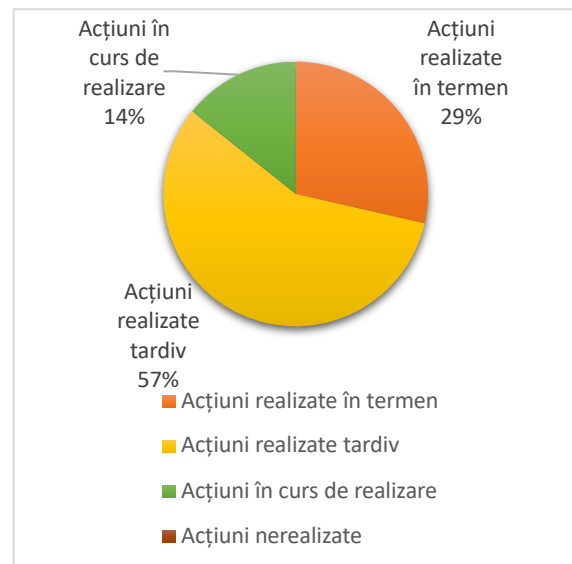
Nivelul de educație arată că 17% dintre tinerii din Moldova au un nivel superior de educație și 43% au un nivel mediu. Este interesant de menționat că o pondere mai mare a femeilor tinere au studii superioare, iar o pondere mai mare a bărbaților tineri sunt absolvenți ai ÎPT. Cei cu un nivel mediu de pregătire educațională sunt împărțiți aproape în egală măsură între învățământul general și învățământul profesional. Cu toate acestea, procentul abandonului școlar timpuriu este ridicat (20%), ceea ce este în concordanță cu o pondere relativ ridicată a tinerilor cu studii generale. Mai mulți băieți părăsesc timpuriu școala în comparație cu fetele, dar cea mai mare pondere a abandonului timpuriu este în mediul rural. Raportul de înscriere a fost de 82% în învățământul secundar inferior, 54% în învățământul secundar superior și 37% în învățământul terțiar. Aproximativ 45% dintre studenții din învățământul secundar superior sunt în învățământ vocațional-tehnic. Aspirația pentru învățământul superior este încă destul de mare în rândul tinerilor, deși recent este înregistrat un interes din ce în ce mai mare de a participa la învățământ profesional post-secundar. În plus, studiul în străinătate este foarte popular în rândul tinerilor moldoveni, iar numărul studenților din străinătate este estimat în prezent la aproximativ 30 000 (aproape o treime din populația universității).

3.1 EVALUAREA OBIECTIVELOR STRATEGIEI

Obiectivul specific 1: Restructurarea învățământului vocațional/tehnic pe două trepte – secundar și postsecundar și reconfigurarea rețelei de instituții pînă în anul 2017.

Rezultate scontate:

- 1) *constituită o nouă structură a învățământului vocațional/tehnic pe două trepte – secundar și postsecundar;*
- 2) *create centre de excelență pe domenii ale economiei naționale;*
- 3) *rețeaua instituțiilor de învățământ vocațional/tehnic ajustată la necesitățile reale ale economiei naționale și la tendințele de dezvoltare a acesteia;*
- 4) *planuri strategice de dezvoltare instituțională.*

CONSTATĂRI CANTITATIVE

Din totalul de 8 acțiuni, 7 dintre acestea sunt realizate, dintre care 3 în termen, iar 4 în termen tardiv. În curs de realizare este o singură acțiune, care se referă la implementarea planului de restructurare, așa cum acesta este în proces. Astfel, la acest obiectiv înregistrăm un nivel de realizare de 87,5%.

	Nr. de măsuri	Realizate	Realizate tardiv	În curs de realizare	Nerealizate
Acțiuni cu termen fix	8	2	5	1	-
Acțiuni cu termen continuu	-	-	-	-	-
Realizate înainte de termen	-	-	-	-	-
<i>Oviectivul specific 1</i>	8	2	5	1	-

CONSTATĂRI CALITATIVE:

1.1 Elaborarea cadrului normativ și educațional corespunzător învățământului vocațional/tehnic pe două trepte – secundar și postsecundar

5

La data de 17 iulie 2014, Parlamentul a adoptat Codul Educației al Republicii Moldova, document care restructurează sistemul ÎPT pe 3 niveluri: nivelul 3 ISCED - învățământ profesional tehnic secundar, nivelul 4 ISCED - învățământ profesional tehnic postsecundar și nivelul 5 ISCED - învățământ profesional tehnic postsecundar nonterțiar, furnizat de Școli profesionale, Colegii și Centre de Excelență. Prin urmare, școlile de meserii care oferă studii preponderent practice cu durata de un an, fie au fost închise, fie fuzionate cu școlile profesionale ce oferă studii profesional tehnice secundare cu o durată de 2-3 ani, în baza studiilor gimnaziale și 1 an în baza studiilor liceale sau la programele de formare profesională duală. În cadrul colegiilor, preponderent se oferă studii profesional tehnice postsecundare cu o durată de 4 ani în baza studiilor gimnaziale și 2 ani în baza studiilor liceale sau a studiilor profesional tehnice secundare.

Urmare a acestei reorganizări, cadrul normativ a fost completat prin Ordinele Ministrului Educației³, prin intermediul cărora au fost aprobate Regulamentul – cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar și a fost stabilit cadrul normativ privind organizarea și funcționarea instituțiilor de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar, și Regulamentul – cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ profesional tehnic secundar.

În vederea stabilirii cadrului normativ privind organizarea și funcționarea Centrului de excelență, prin Ordinul Ministrului Educației nr. 1158 din 4 decembrie 2015 Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 13-19, art. 53 a fost aprobat Regulamentul – cadru de organizare și funcționare a Centrului de excelență.

Potrivit art. 71 (4) al Codului educației al Republicii Moldova nr.152 din 17 iulie 2014, managerii instituțiilor de învățământ profesional tehnic se selectează prin

³ Ordinul nr. 550 din 10 iunie 2015 Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr. 206-210, art. 1362, Ordinul Ministrului Educației nr. 840 din 21 august 2015 Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr. 275-280, art. 1918

concurs public pentru o perioadă de cinci ani, astfel prin Ordinul Ministrului⁴ a fost aprobat Regulamentul cu privire la organizarea și desfășurarea concursului pentru ocuparea funcției de conducere în instituțiile de învățământ profesional tehnic.

Ațiunea a fost realizată pe parcursul unui interval mai extins, fiind condiționată de factori politici cât de și expertiza instituțională. Iată de ce, din perspectivă calitativă, nu o putem considera realizată în 2014, conform rapoartelor publice de implementare, odată ce completarea cadrului normativ a decurs în următorii ani, dar cu siguranță aceasta a determinat un progres semnificativ.

1.2 Elaborarea metodologiei de cartografiere a rețelei de instituții vocațional/tehnice

5

Proiectul UE de „Asistență tehnică pentru învățământul și formarea profesională în Republica Moldova”, într-o perioadă de 4 luni (martie - iunie 2014) a sprijinit elaborarea metodologiei de cartografiere a rețelei de instituții de ÎPT și implementarea exercițiului de cartografiere în instituțiile de ÎPT din R. Moldova. Metodologia este fundamentată pe o bază de date a instituțiilor de ÎPT, în baza a cinci indicatori:

- resurse umane;
- proces educațional;
- bază tehnico-materială;
- colaborarea cu agenți economici;
- finanțare.

Așa cum realizarea acestei acțiuni premergătoare următoarei a fost realizată datorită suportului tehnic acordat de UE, considerăm valoros exercițiul inițial de evaluare a resurselor și infrastructurii, înainte de elaborarea planului de restructurare.

1.3 Realizarea cartografierii rețelei de instituții vocațional/tehnice și prezentarea rezultatelor și concluziilor

5

Cartografierea⁵ a fost realizată de către Ministerul Educației, cu sprijinul Proiectului Uniunii Europene „Asistență tehnică pentru învățământul și formarea profesională în Republica Moldova”, a cuprins 97 de instituții de ÎPT, distribuite după cum urmează: 38 colegii, 46 școli profesionale și 13 școli de meserii. Documentul a fost util pentru evaluarea clară a resurselor și elaborarea planului de restructurare, în continuare.

⁴ Ordinul Ministrului Educației nr. 550 din 10 iunie 2015 Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr. 206-210, art. 1362

⁵ Raportul cu privire la cartografierea instituțiilor de învățământ
<https://drive.google.com/file/d/0B9vIZs2KAnC1TXRaTUJhNWxMemc/view>

1.4 Elaborarea planului de restructurare a rețelei de instituții de ÎPT, ținând cont de particularitățile teritoriale ale pieții muncii

4

În octombrie 2014, IDIS Viitorul a prezentat o analiză a pieței muncii, care împreună cu raportul de cartografiere, a stat la baza Planului de acțiuni pentru restructurarea rețelei de instituții de învățământ profesional tehnic pentru anii 2015 pentru restructurarea rețelei de instituții de ÎPT. Totuși, analiza pieței muncii a întârziat și nu a oferit informații suficiente de detaliate despre particularitățile teritoriale ale pieții muncii, pentru a facilita elaborarea unui plan bazat pe evidențe, detaliat, pentru restructurarea ÎPT în 2014. Din perspectivă calitativă, datele de referință (baseline), utilizate în elaborarea planului nu au fost suficiente pentru evaluarea necesităților locale și a tendințelor pieții muncii.

Planul de restructurare a fost aprobat prin HG nr. 230 din 4 mai 2015 Planul de acțiuni pentru restructurarea rețelei instituțiilor de învățământ profesional tehnic pe anii 2015-2020.

1.5 Pregătirea sistemului vocațional/tehnic pentru implementarea planului de restructurare

4

În vederea realizării acestei acțiuni, au fost realizate un șir de sub-activități, precum: estimarea detaliată a costurilor bugetare asociate cu procesul de restructurare; pregătirea planurilor de dezvoltare a infrastructurii instituțiilor; pregătirea planului de monitorizare și evaluare a procesului de restructurare; planificarea și implementarea procedurii de procurare (construcții, echipament).

Conform răspunsurilor înregistrate în cadrul interviurilor cu managerii instituțiilor vocațional tehnice, 29% au indicat că bugetul pentru restructurarea a fost limitat sau insuficient, iar majoritatea – 85,71 % au indicat că au realizat un plan de dezvoltare a infrastructurii în contextul restructurării. În același timp, este demn de menționat că în virtutea acestui plan de restructurare, nu au fost alocate mijloace financiare separat, pentru realizarea acestui proces. Astfel, în limitele bugetare existente, doar datorită suportului financiar obținut prin asistență tehnică, restructurarea a fost realizată.

1.6 Implementarea planului de restructurare a rețelei de instituții vocațional/tehnice

5

Pentru realizarea acestuia, a fost aprobată hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 444 din 20 iulie 2015 *cu privire la reorganizarea unor instituții de învățământ profesional tehnic*, realizându-se acțiuni de restructurare până în anul 2017. În mod semnificativ, a fost realizată o optimizare cu 24,57% din numărul total de instituții - 114 în 2012, la 86 de instituții în anul 2018 (Fig. 1). La nivel local au fost lichidate anumite instituții, iar cel mai des, a avut loc fuzionarea cu alte instituții. Mai mult, așa cum orice lichidare/ reorganizare instituțională a fost realizată cu re-distribuirea elevilor în instruire către alte instituții, acțiunea nu a

afectat elevii, dar a înregistrat anumite schimbări.

1.7 Identificarea instituțiilor de învățământ vocațional /tehnic care vor juca rolul centrelor de excelență, specializate în domeniu/domenii ale economiei naționale și vor deveni lideri profesionali în domeniul lor de competență.

5

În cadrul Ședinței Consiliului coordonator național în domeniul învățământului profesional tehnic din 6 martie 2015 a fost aprobat proiectul cu privire la formarea a 10 centre de excelență în învățământul profesional tehnic, ulterior 5 din cele 10 Centre au fost instituite prin hotărârea guvernului nr. 444 din 20 iulie 2015. Prin Ordinul Ministrului Educației nr. 1202 din 16 decembrie 2015 a fost aprobat *Planul de achiziții pentru modernizarea Centrelor de excelență*, iar implementarea acestor acțiuni durează pînă în prezent.

1.8 În vederea asigurării suportului pentru elaborarea planului de dezvoltare instituțională și susținerea în implementarea lui, cu sprijinul Proiectului Uniunii Europene „Asistență tehnică pentru învățământul și formarea profesională în Republica Moldova”, a fost acordată asistență Centrelor de excelență în vederea elaborării Planului de dezvoltare strategică. Astfel, Planurile de dezvoltare strategice ale Centrului de excelență în construcții, Centrului de excelență în transporturi, Centrului de excelență în servicii și prelucrarea alimentelor, Centrului de excelență informatică și tehnologii informaționale au fost aprobate în cadrul Consiliului profesoral și transmise Ministerului Educației spre coordonare.

4

În același context, a fost elaborat un Ghid metodologic privind elaborarea Planului de dezvoltare strategică a instituției de învățământ⁶, care reprezintă un reper pentru cadrele manageriale.

Tot aici, conform datelor procesate din cadrul interviurilor, 100% din managerii instituțiilor au confirmat existența unui plan de dezvoltare strategică. Gradul de realizare a planurilor, cât și relevanța acțiunilor care se regăsesc în acesta nu poate fi apreciat, așa cum nu dispunem de suficiente date în acest sens.

Ceea ce este demn de menționat este faptul că în cazul acțiunilor continue (care se realizează anual), la capitolul monitorizare – nivelul de realizare a indicatorului nu este indicat. În mod specific, ne referim la acțiunea 1.6: Implementarea planului de restructurare a rețelei de instituții vocațional/tehnice, unde este dificil să evaluăm la ce etapă se află restructurarea rețelei, așa cum nici în rapoartele MECC nu figurează astfel de date.

Reformarea sectorului de învățământ profesional tehnic s-a axat, inclusiv, pe eficientizarea activității instituțiilor prin implementarea formulei de finanțare în bază de cost per elev și per program, fiind, astfel, îmbunătățit mecanismul de alocare a resurselor financiare. Mecanismul de finanțare a instituțiilor de învățământ profesional

⁶ Ghid metodologic privind elaborarea Planului de dezvoltare strategică a instituției de învățământ - https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_pds.pdf

tehnic a statuat anumite criterii de alocare a finanțelor verificabile în mod obiectiv și a unor stimulente pentru instituții în oferirea unei instruirii relevante în conformitate cu necesitățile de pe piața muncii într-un mod cost-eficient.

Restructurarea rețelei instituțiilor de învățământ profesional tehnic, a avut loc prin: (1) **au fost instituite 5 Centre de excelență** în construcții, transport, industria ușoară, servicii și prelucrarea alimentelor, informatică și tehnologii informaționale; (2) **cinci școli de meserii au fost reorganizate în patru școli profesionale**: Școala de Meserii nr. 4, com. Bubuieci, mun. Chișinău în Școala Profesională com. Bubuieci, mun. Chișinău, Școala de Meserii nr. 10, or. Briceni în Școala Profesională or. Briceni, Școala de Meserii nr. 17, or. Glodeni în Școala Profesională or. Glodeni, Școala de Meserii pentru nevăzători și slabvăzători, mun. Chișinău și Școala de Meserii pentru surzi și hipoacuzi, mun. Chișinău în Școala Profesională nr.11, mun. Chișinău; (3) **cinci școli de meserii**: Școala de Meserii nr. 12, s. Vișoara, r-nul Ștefan Vodă, Școala de Meserii nr. 13, s. Ciurni, r-nul Taraclia, Școala de Meserii nr. 2, mun. Chișinău, Școala de Meserii nr. 5, mun. Chișinău, Școala de Meserii nr. 11, s. Dănceni, r-nul Ialoveni **au fost absorbite de școli profesionale**, cu excepția Școlii de Meserii nr. 5, mun. Chișinău, care face parte din Centrul de excelență în transport; (4) **două școli de meserii au fost lichidate**: Școala de Meserii nr. 8, s. Todirești, r-nul Anenii Noi și Școala de Meserii nr. 9, or. Fălești; (5) **cinci școli profesionale au fost absorbite de școlile profesionale din imediata apropiere**: Școala Profesională, s. Zgurița, r-nul Drochia, Școala Profesională, com. Răzeni, r-nul Ialoveni, Școala Profesională, com. Cărpineni, r-nul Hîncești, Școala Profesională, s. Taraclia, r-nul Căușeni, Școala Profesională, or. Mărculești, r-nul Florești.

Astăzi, conform noii hărți a instituțiilor profesional tehnice, pe teritoriul Republicii Moldova avem:

- a) 43 școli profesionale⁷
- b) 32 colegii (dintre care 29 publice și 3 private)⁸
- c) 11 centre de excelență⁹

Urmare a procesului de restructurare, instituțiile au fost asistate în estimarea costurilor bugetare asociate cu procesul de restructurare, pregătirea planurilor de dezvoltare a infrastructurii instituțiilor și a procedurii de realizare a procurărilor pentru servicii de construcții, echipament, etc.

⁷ Lista școlilor profesionale - http://ipt.md/images/Lists/scoli_profesionale.pdf

⁸ Lista colegiilor - <http://ipt.md/images/Lists/colegii.pdf>

⁹ Lista centrelor de excelență - <http://ipt.md/ro/instituti#Harta>

Astfel, urmare a noii hărți, cele 23 de școli de meserii (Fig. 1: 2010) au dispărut și au fost reorganizate în 43 de școli profesionale. Discutăm despre o optimizare semnificativă, așa cum apriori, existau 75 de învățământ secundar tehnic (52 de școli profesionale și 23 de școli de meserii), iar urmare a SDIVT – 43, o reducere cu 57,3% din numărul total de instituții de învățământ secundar tehnic.

INSTITUȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT PROFESIONAL TEHNIC
VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS

	2010/11	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Total	123	114	112	106	92	86	86
Școli de meserii	23	21	21	15	2	–	–
Școli profesionale	52	46	46	46	44	43	43
Colegii	48	47	45	45	42	32	32
Centre de excelență	–	–	–	–	4	11	11
instituții de stat	115	106	106	100	88	83	83
Școli de meserii	21	19	19	13	2	–	–
Școli profesionale	52	46	46	46	44	43	43
Colegii	42	41	41	41	38	29	29
Centre de excelență	–	–	–	–	4	11	11

Fig.1: Sursa BNS

Învățământul profesional tehnic capătă o structură coerentă în corespundere cu nivelele 3, 4 și 5 ISCED. Perioada de studii a fost ajustată la tendințele economice, variind după caz de la 1 an la 3 ani în baza studiilor gimnaziale sau în baza studiilor liceale sau a studiilor medii de cultură generală. Cu toate acestea, Codul Educației nu răspunde la întrebarea care tipuri de învățământ profesional tehnic secundar vor avea prioritate –

meserii conexe (3 ani), o singură meserie (2 ani) sau învățământ dual (1-2 ani). Codul Educație aduce claritate în ceea ce privește misiunea școlilor profesionale și colegiilor stabilind că școlile profesional tehnice sânt responsabile de formarea profesională inițială și continuă a muncitorilor calificați, în timp ce colegiile asigură pregătirea maiștrilor, tehnicienilor, tehnologilor, personalului medical și farmaceutic, altor specialiști în diverse domenii în conformitate cu nivelurile 4 și 5 ISCED.¹⁰

ELEVI ÎN INSTITUȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT PROFESIONAL TEHNIC POSTSECUNDAR⁹ DE STAT ȘI NESTATALE
STUDENTS IN PUBLIC AND NON-PUBLIC POSTSECONDARY VOCATIONAL INSTITUTIONS

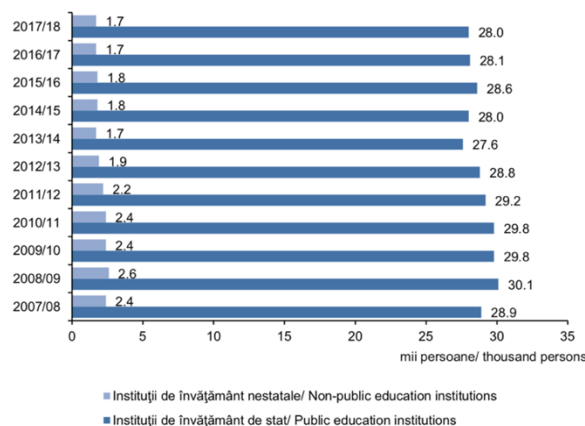

Fig.2: Sursa BNS

¹⁰ În Legea Învățământului acest lucru nu era atât de clar, școlile profesionale și cele de meserii ”asigurând instruirea profesională într-o profesie sau în câteva profesii înrudite” iar colegiile urmau să se ocupe de ”pregătirea cadrelor de specialitate cu caracter aplicativ pentru economia națională și sfera socială”.

Obiectivul specific 2: Asigurarea formării profesionale în învățământul vocațional/tehnic bazată pe competențe și racordarea acesteia la cerințele pieței muncii, astfel încât angajarea în câmpul muncii să crească cu 10% de la 50,6% în 2012 pentru absolvenții învățământului mediu de specialitate și de la 50% în 2012 pentru absolvenții învățământului secundar profesional.

Rezultate scontate:

1) metodologie de cercetare a pieței elaborată și instituționalizată;

2) mecanism nou și implementat (funcțional) de interacțiune a învățământului vocațional/tehnic cu mediul economic, inclusiv prin includerea în componența consiliilor administrative ale instituțiilor vocațional/tehnice a cel puțin 2 reprezentanți ai agenților economici locali, regionali sau naționali;

3) comitete sectoriale pentru principalele domenii ale economiei naționale create, care vor participa la elaborarea standardelor pentru învățământul vocațional/tehnic;

4) capacități consolidate ale Centrului Republican pentru Dezvoltarea Învățământului Profesional și Consiliului Coordonator al Învățământului Profesional;

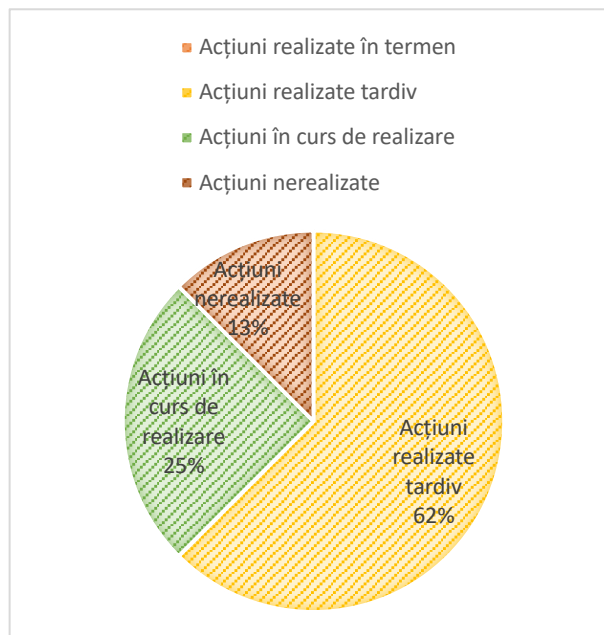
5) standarde ocupaționale elaborate;

6) nomenclatorul meseriilor (profesiilor), specialităților și specializărilor pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ vocațional/tehnic, racordat la Euro-Stat elaborat;

7) meserii conexe introduse pentru domeniile profesionale;

8) creat sistemul de validare a învățării formale și nonformale prin elaborarea și implementarea metodologiei de recunoaștere a învățării nonformale și informale;

9) elemente ale învățământului dual în pregătirea muncitorilor/specialiștilor implementate.

CONSTATĂRI CANTITATIVE

Din totalul de 8 acțiuni, 5 dintre acestea sunt realizate, dintre care 5 în termen tardiv. În curs de realizare sunt 2 acțiuni, care de altfel sunt continue. Astfel, la acest obiectiv înregistrăm un nivel de realizare (tardivă) de 62,5%.

	Nr. de măsuri	Realizate	Realizate tardiv	În curs de realizare	Nerealizate
Ațiuni cu termen fix	5	-	4	-	1
Ațiuni cu termen continuu	3	-	1	2	-
Realizate înainte de termen	-	-	-	-	-
<i>Oviectivul specific 2</i>	8	0	5	2	1

CONSTATĂRI CALITATIVE:

2.1 Elaborarea Metodologiei de cercetare și realizarea studiului pieței muncii pentru stabilirea particularităților teritoriale și regionale.

3

Metodologia de cercetare și realizarea studiului pieței muncii pentru stabilirea particularităților teritoriale și regionale este disponibilă și aplicată inițial în cadrul unui studiu realizat de IDIS Viitorul în anul 2014. Cert este că în continuare, nici o altă entitate publică nu s-a angajat să realizeze această cercetare, specifică domeniului profesional tehnic după anul 2014. Astfel, datele Biroului Național de Statistică oferă doar indicatori cu privire la organizarea sistemului de învățământ profesional tehnic, date în privința ramurilor din economie, dar corelarea dintre acestea și necesitățile pe termen mediu ale economiei nu este realizată în continuare (cel puțin, odată la 4 ani). Iată de ce apreciem această acțiune realizată în mod parțial, așa cum metodologia de cercetare este stabilită, dar nu și instituționalizată – determinantă în planificarea și evoluția ÎPT. În același timp, odată ce studiul pieții muncii în următorii 5 ani nu a fost realizat, înțelegem că **metodologia nu este aplicată și nici instituționalizată**, fapt care determină să evaluăm progresul înregistrat drept unul insuficient pentru a declara un impact atins. Anume această acțiune contribuie la realizarea primului rezultat scontat al obiectivului, fapt ce nu este realizat. În esență, aici se regăsește una dintre principalele bariere în asigurarea unei corelări dinamice dintre necesitatea pieții muncii și pregătirea/calificarea specialiștilor din ÎPT.

Tot aici, este demn de menționat că datele oferite din analiza pieții muncii de către ANOFM sunt insuficiente pentru a determina modificarea comenzii de stat, ori a iniția elaborarea unor noi standarde ocupaționale.

2.2 Corelarea pregătirii specialiștilor în cadrul învățământului vocațional/tehnic cu necesitățile teritoriale ale pieței muncii prin specializarea instituțiilor în domeniile solicitate.

3

În scopul specializării instituțiilor de învățământ profesional tehnic, prin Dispoziția Ministrului Educației nr. 493 s-a solicitat instituțiilor de învățământ prezentarea unei prognoze privind Planificare strategică a planului de

înmatriculare pentru următorii 3 ani, în conformitate cu: principiul specializării și situației macro-economice din imediata apropiere a instituției sau a domeniului de specializare și cu tendințele demografice.

Rezultatele prognozei au fost utilizate în contextul planului de admitere pentru anul 2017, cu un an mai târziu decât planificarea inițială.

În același context, indicatorul de realizare a fost specializarea instituțiilor vocațional/tehnice în funcție de particularitățile teritoriale ale pieței muncii din 2015. Putem evalua acțiunea realizată integral, în cazul în care a fost utilizat o anumită evidență, studiu al necesităților teritoriale ale pieții muncii, fapt care nu a fost validat de către MECC. Astfel, unica acțiune de corelare este această prognoză, care ilustrează nivelul intuitiv și absența unui management bazat pe rezultate și fundamentat pe necesități, în domeniul ÎPT.

Un efect al acestui lucru este incertitudinea și absența unei tranziții efective din sistemul ÎPT pe piața muncii, așa cum elevii/studentii care au răspuns la chestionarul lansat de autor susțin în proporție de 44,8%

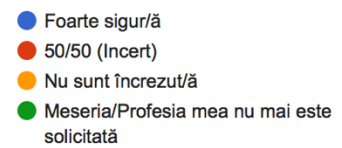
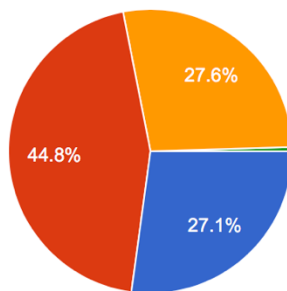

Fig. 3: Sondaj Elevi: Cât de încrezut/ă ești în găsirea unui loc de muncă conform calificării, după absolvire?

că sunt incerti ori 27,6% nu sunt încrezuți că vor găsi un loc de muncă, la absolvire. Aproximativ 1/3 (27,1%) împărtășesc o siguranță, pe de altă parte, o încredere în tranziția acestora pe piața muncii. Aceste date reflectă gradul scăzut de integrare a tinerilor din sistemul ÎPT pe piața muncii, lucru care nu contribuie la atingerea indicatorului stabilit în obiectivul specific numărul doi.

2.3 Crearea comitetelor sectoriale pentru cele 12 domenii de specializare

4

În ceea ce privește crearea comitetelor sectoriale pentru principalele domenii ale economiei naționale create, care vor participa la elaborarea standardelor pentru învățământul vocațional/tehnic, conform ordinului Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției

Sustinerea formării profesionale	Platforma de dialog social	Corelarea formării profesionale cu cerințe pieței muncii
<ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea și validarea Standartelor Ocupaționale; • Elaborarea și validarea calificărilor profesionale; • Avizarea curriculum; • Participarea la examenele de calificare, susținerea tezelor sau proiectelor de diplomă 	<ul style="list-style-type: none"> • Platforma de comunicare și cooperare în domeniul dezvoltării cadrului normativ în ÎPT, cadrulul de politici în ÎPT și formarea continuă; • Implicarea angajatorilor, salariaților în ÎPT și la formarea continuă; • Încurajarea implicării partenerilor sociali, ai altor persoane la promovarea ÎPT și a formării continue. 	<ul style="list-style-type: none"> • Efectuarea cercetărilor cu privire la piața muncii, identificarea tendințelor în sector; necesităților forței de muncă; competențelor solicitate; dezvoltarea competențelor; • Propuneri de actualizare a Clasificatorului Ocupațiilor

Fig. 4: Funcțiile comitetelor sectoriale

Sociale și Ministerul Economiei și Infrastructurii cu privire la unele reguli de

constituire a Comitetelor sectoriale pentru formarea profesională în baza activităților economice nr. 250 din 28.02.2018, sunt descrise 13 comitete sectoriale.

Acestea sunt instituțiile parteneriatului social, organizate la nivelul ramurii economice de activitate, din care fac parte, pe baze bi- sau tripartite, reprezentanții patronatelor, sindicatelor și autorităților publice centrale, constituite în scopul susținerii învățământului profesional prin racordarea acestuia la cerințele pieței forței de muncă.

Statutul Comitetelor sectoriale a fost reglementat prin aprobarea Legii nr.244/2017 cu privire la Comitetele Sectoriale pentru formare profesională. În baza cadrului legal aprobat, 5 Comitete sectoriale au obținut personalitate juridică. De asemenea, în vederea susținerii financiare a Comitetelor Sectoriale a fost aprobat, prin Hotărârea de Guvern 253/2017 "Regulamentul de finanțare a Comitetelor Sectoriale din bugetul de stat".

Indicatorul de rezultat a acestei acțiuni este cel puțin 5 comitete sectoriale funcționale din 2015, lucru realizat abia în 2018, după aprobarea noului cadru normativ și selectarea membrilor din nou. Astăzi sunt înregistrate 8 comitete, activitatea cărora necesită a fi evaluată în mod separat – la nivel de eficiență, bună guvernare și capacitate instituțională.

Cert este că în anul 2015 existau în mod informal 6 comitete sectoriale, care nu aveau o activitate structurată și aveau un grad incert de funcționalitate/organizare. Respectiv, putem măsura gradul de realizare a acțiunii, abia după adoptarea cadrului normativ, care s-a întâmplat în 2017. Ulterior, în anul 2018 a urmat înregistrarea oficială a acestora, recrutarea membrilor și eventual scrierea unor proiecte de dezvoltare. Astfel, pentru anul 2018 au fost alocate 1.3 milioane lei, iar pentru anul 2019 sunt prevăzute 2.1 milioane lei.

Interviurile realizate cu președinții a 2 comitete sectoriale relevă totuși că eficiența comitetelor este moderată, apreciată pe o scară de la 1 la 5 cu media de 3. Planificarea dezvoltării instituționale nu există, iar comunicarea cu mediul de afaceri întâlnește bariere. Acestea participă la elaborarea standardelor ocupaționale, înregistrând în medie 6 anual. Un model de funcționare este comitetul agricultură și industria alimentară, care a inițiat consolidarea unei rețele de parteneriate sociale pentru VET la nivel local (în 10 raioane deja), așa încât capacitatea de înțelegere a realităților și intervenție să sporească.

Deși reprezintă un instrument veritabil de dialog și integrare a actorilor relevanți în dezvoltarea pieții muncii, reprezentativitatea comitetelor sectoriale și nivelul de organizare a acestora are nevoie de îmbunătățiri considerabile. Ori, pe de o parte – capacitatea instituțională încă slabă, așa cum secretariatul organizațiilor este întreținut în bază de voluntariat, cât și necesitatea unor instruiți consolidati pentru a avea o contribuție calitativă în procesul de elaborare a standardelor/validare, nu permite astăzi legitimarea în raport cu mediul de afaceri și instituțiile private a acestor structuri.

2.4 Consolidarea capacităților Consiliului Coordonator al Învățământului Profesional

Prin HG nr. 1019 din 10 decembrie 2014 a fost stabilit CCNÎPT și a fost aprobat regulamentul și structura acestuia, fiind constituit din 33 membri, cu prezidarea de către ministrul economiei, ministrul educației fiind vicepreședinte, iar 9 viceministri (secretari de stat) au calitatea de membru. Alți membri sunt partenerii sociali, sistemul de învățământ, societatea civilă și sectorul privat - inclusiv investitorii străini.

3

CCNÎPT este un organ consultativ pentru Guvernul RM, creat pentru generarea de sinergie dintre sistemul IPT și economie, astfel încât oferta de forță de muncă calificată să satisfacă cererea de calificări pe piața muncii, conform CNC. În anii 2018, 2017 nu au avut loc ședințe ale Consiliului, iar în anii 2016, 2014 și-a dat întâlnire o singură dată, în timp ce în anul 2015 – de două ori pe an.

Dincolo de acest fapt, parteneriatul social CCNÎPT are drept indicatori de rezultat organizarea ședințelor de informare privind evoluția sectorului vocațional-tehnic – fapt nerealizat în ultimii 3 ani; instruirea membrilor Consiliului Coordonator al Învățământului Profesional – în privința cărora nu există date; implicarea în procesele de elaborare și implementare a standardelor de calitate – implicare în 3 din 5 ani. Chiar dacă anumite acțiuni au avut loc, nu putem evalua CCNÎPT drept o structură consolidată, din moment ce activitatea acesteia este înghețată.

2.5 Actualizarea Nomenclatorului meseriilor (profesiilor) pentru instruirea și pregătirea cadrelor în învățământul secundar profesional și Nomenclatorului specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ mediu de specialitate, în conformitate cu necesitățile economice ale țării, prin includerea meseriilor, specialităților noi, modernizarea celor existente și corelarea lor la standardele europene (EuroStat)

4

Această acțiune este una continuă, respectiv, este încă în curs de realizare, acțiuni în acest sens fiind întreprinse în 2013¹¹, 2014,¹² 2015,¹³ 2016,¹⁴ 2017,¹⁵ 2018.¹⁶ Întrebarea care necesită reflecție este ponderea meseriilor/profesiilor actualizate din totalul acestora și fundamentarea acestor actualizări. Ori, așa cum date disponibile în acest sens nu sunt, nici indicatorul de progres în SDVIT nefiind precizat, procesul de actualizare este imperios, dar dificil de apreciat ca impact.

¹¹ Hotărîrea de Guvern nr. 461 din 2 iulie 2013. Structura Clasificatorului ocupațiilor a fost aprobată

¹² Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova (CORM 006-14), nivel de ocupație (șase caractere), a fost elaborat corespunzător structurii vizate și aprobat prin Ordinul Ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr. 22 din 3 martie 2014.

¹³ HG nr. 425 din 3 iulie 2015 cu privire la Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor și prin aprobarea HG nr. 853 din 14 decembrie 2015 cu privire la aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională, al specialităților și calificărilor pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar.

¹⁴ HG nr. 842 din 7 iulie 2016

¹⁵ HG nr. 585 din 24.07.2017; nr. 957 din 07.11.2017; nr. 177 din 30.08.2017, prin care au fost incluse 4 calificări în domeniul Pedagogie și știința educației pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar

¹⁶ HG nr. 648 din 10.07.2018

2.6 Validarea și recunoașterea competențelor obținute prin educația non-formală și informală

2

Metodologia de validare și recunoaștere a competențelor obținute neformal aprobată este în forma unui proiect de Regulament, care a fost supus în 2016 și în 2018 consultărilor publice, fără a reuși să fie adoptat în forma finală. Așa cum această acțiune este corelată cu un rezultat scontat în mod direct, nu putem să nu manifestăm îngrijorare în privința tentativelor eșuate de aprobare a metodologiei de validare a competențelor obținute prin educație non-formală și informală. Ori, practicile internaționale din domeniul ÎPT recunosc valoarea economică a acestui mecanism, într-o economie de piață foarte dinamică.

2.7 Externalizarea examenului de absolvire a instituției de învățământ vocațional/tehnic

3

După o perioadă de pilotare, în anul 2018 a fost aprobat Regulamentul de organizare și desfășurare a examenului de calificare prin ordinul nr. 1127 din 23.07.2018. Totuși, acest regulament descrie desfășurarea examenului în format unificat, lucru care presupune desfășurarea examenului în cadrul instituției de învățământ profesional tehnic, responsabilă de instruire și doar în cazul învățământului dual – integrarea unor probe în spațiul extern, la examenul de calificare.

În esență, la etapa de planificare a SDVIT, această acțiune nu descrie clar modelul de externalizare intenționat. Ori, așa cum Regulamentul adoptat prezintă un examen desfășurat în interiorul instituției, putem considera la prima vedere că acțiunea nu a fost realizată. Totuși, analizând modul de desfășurare, constatăm externalizarea în mod indirect a examenului, odată ce pentru examenele de absolvire sunt constituite două comisii:

- 1) Comisia de elaborare a subiectelor pentru Examen;
- 2) Comisia de evaluare și calificare

Așadar, elementul de externalizare, conform viziunii MECC este includerea în ambele comisii a unui agent economic, extern. Mai mult, în cazul comisiei de evaluare și calificare, calitatea de președinte a comisiei o are chiar agentul economic. Cert este că și în formatul modificat, este mai degrabă un model incluziv, decât externalizat. Înțelegem că în condițiile actuale realizarea unui model externalizat are nevoie de anumite premise pentru centralizarea și unificarea practicilor, asigurarea standardelor de calitate, cât și a resurselor financiare, dar în mod prioritar, este necesară înțelegerea modelului dorit pentru externalizare. Ori, este necesar de revizuit relevanța acestei acțiuni, așa cum necesitatea realizării examenelor de absolvire externalizat nu mai este valabilă astăzi.

2.8 Susținerea procesului de formare a parteneriatelor dintre agenții economici și instituțiile de învățământ vocațional/tehnic

4

Așa cum este o acțiune continuă, nu o putem evalua în 2019 ca nivel de realizare. Totuși, indicatorul de rezultat este integrarea în componența consiliilor administrative ale instituțiilor vocațional/tehnice cel puțin 2

reprezentat ai lumii afacerilor, până în 2017. Astfel, urmare a evaluării realizate prin intermediul interviurilor, 100% din instituții profesionale tehnice au indicat că au în consiliul administrativ 1- 2 (excepție- 3, Colegiul Vasile Lupu din Orhei) agenți economici. Din perspectivă cantitativă, putem evalua drept realizată această activitate, dar din perspectivă calitativă – este necesară intervenție. Chiar dacă cadrul normativ a creat posibilitatea integrării agenților economici în administrarea ÎPT, evaluarea nivelului de influență și contribuție a acestora în planificare, desfășurare a procesului de instruire și evaluare este dificil de apreciat. Mecanismul este creat, dar nivelul de eficiență și impact al acestuia urmează a fi evaluat în mod separat, pentru a înțelege contribuția acestui mecanism la progresul implementării obiectivului. Ori, în anumite comentarii, managerii instituțiilor au apreciat calitatea formalistă a participării agenților economici, fapt ce împiedică validarea tezei precum că parteneriatele în acest format produc un impact.

În afară de acest indicator, sunt evaluate și practicile de învățământ dual, care au reușit să fie reglementate prin HG 70/2018, odată cu Regulamentul cu privire la organizarea programelor de formare profesională tehnică prin învățământ dual. Astfel, prin Ordinul nr. 1331 din 10 septembrie 2018, fiind aprobat Planul-cadru pentru învățământul profesional tehnic dual, iar prin Ordinul nr. 1837 din 11 decembrie 2018 a fost creat suportul metodologic, care conține:

- Ghidul practic de implementare a Planului-cadru pentru învățământul profesional tehnic secundar dual;
- Ghidul practic de implementare a Planului-cadru pentru învățământul profesional tehnic post-secundar și post-secundar non-terțiar dual.

Astfel, în anul 2019 sunt înregistrate 20 de instituții¹⁷ din învățământ tehnic secundar și 9 instituții¹⁸ postsecundar terțiar și postsecundar nonterțiar care au programe de învățământ dual din totalul celor existente. Pentru anul de studii 2017-2018, datele cu privire la învățământul dual indică:

- 49 companii din Bălți, Fălești, Rezina, Orhei, Chișinău, Hîncești, Nisporeni, Căușeni, Ștefan-Vodă, Cahul și Ceadâr-Lunga sunt implicate în formare profesională duală în colaborare cu circa 20 de instituții de învățământ profesional tehnic;
 - Se realizează programe de formare duală pentru 21 meserii din 9 sectoare ale economiei naționale;
 - Aproximativ 700 de elevi sunt instruiți conform acestor programe de formare.
- La nivel local, pentru o bună parte din managerii școlilor profesionale este dificilă dezvoltarea programelor de învățare duală, așa cum agenții economici locali sunt în număr mai mic și nu manifestă deschidere pentru oferirea unui loc de muncă de lungă durată. Cu precădere, atunci când ne referim la anumite

¹⁷ Oferta programelor de învățământ secundar dual 2019-2020 -

https://www.ipt.md/images/Documente/Invatamintul%20Dual/Oferta%20programelor%20duale%2019-20-21_secundar.pdf

¹⁸ Oferta programelor de învățământ dual postsecundar -

<https://www.ipt.md/images/Documente/Invatamintul%20Dual/Oferta%20programelor%20duale%2019-20-21%20postsecundar.pdf>

profesii, precum cea de tractorist (Ș.P. Glodeni), agenții economici afirmă că pot angaja tinerii doar în sezonul de lucru, nu și pe tot parcursul anului.

Fără intervenție, indicatorii atinși la moment, vor regresa, revenindu-se parțial la situația când pregătirea elevilor/studentilor includea în mare parte instruire teoretică, iar instruirea practică doar în cadrul stagiilor de practică. Ceea ce cu siguranță nu ar avea efect benefic asupra aptitudinilor și abilităților absolvenților.

Un nivel scăzut al interesului agenților economici în implementarea programelor de învățământ dual din cauza costurilor aferente mari și lipsei de sustenabilitate a investițiilor în educarea ucenicilor este o altă cauză a aplicării arbitrare a învățământului dual este cauza principală. Deși este aplicabil de ceva timp¹⁹, datele Camerei de Comerț și Industrie atestă un interes scăzut (comparativ cu cel așteptat) al agenților economici în implementarea programelor de învățământ dual, iar cei care implementează aceste programe examinează posibilitățile de ieșire din acestea.

Actualmente, învățământul dual este aplicat doar în sectorul de producție, datorită terminologiei utilizate în Hotărârea de Guvern. Astfel, obligativitatea participării a ”maistrului instructor în producție” în programul de învățământ dual, limitează domeniile în care aceste programe pot fi implementate la domeniile de producție.

Având în vedere că piața forței de muncă din Republica Moldova urmează tendințele din economia reală, fiind influențată și de efectele schimbărilor demografice și a migrației populației, conform studiului realizat de IDIS Viitorul, în cadrul SDIVT, cele mai semnificative tendințe se referă la reducerea populației cu vârsta de până la 15 ani, care în comun cu persistența fenomenului de emigrare în căutarea locurilor de muncă va determina reducerea populației apte de muncă și implicit un deficit mai mare de forță de muncă pentru sectoarele economiei. Acest lucru, la rândul său, are potențialul să cauzeze o flexibilitate mai mare a pieței muncii, precum și să creeze presiuni de creștere a salariilor. Nivelul actual redus al salariilor din anumite activități agricole, industriale sau de altă natură, care împiedică o migrare mai mare spre acestea a forței de muncă nesolicitate în alte domenii, este o explicație pentru rigiditatea de moment a pieței muncii. Însă comparația dintre evoluția productivității și cea a salariilor indică că acestea sunt într-o corelație aproape perfectă, astfel că o creștere a salariilor, fără un progres proporțional și în privința productivității, ar face producția moldovenească necompetitivă atât pe plan local, cât și regional. În lipsa unor investiții majore, care să crească productivitatea, și implicit să dea un impuls mai mare flexibilității pieței muncii, gradul de flexibilitate al acesteia va depinde iarăși preponderent de abilitatea sistemului educațional/instruire profesională de a pregăti/recalifica personal pentru specialitățile cerute de sectoarele reale ale economiei.

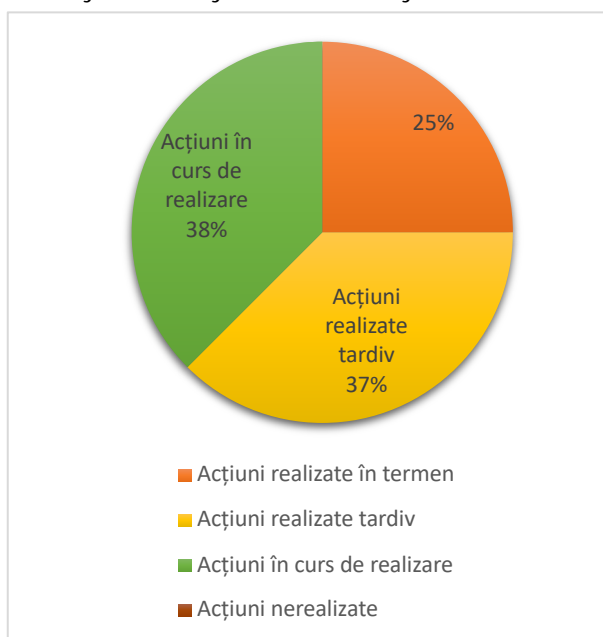
¹⁹ HG pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea programelor de formare profesională tehnică prin învățământ dual Nr. 70 din 22.01.2018

Disproporționalitatea dintre nivelul de activitate economică în Chișinău și regiunile țării este una enormă. Aceasta are repercusiuni și asupra pieței muncii. În rezultat, nivelul ocupării pentru toate categoriile de instruire în regiuni, cu excepția studiilor superioare, este în scădere. Creșterea cererii pentru ocupare a specialiștilor cu studii superioare, în condițiile declinului aproape omniprezent pentru celelalte categorii de instruire, s-ar explica preponderent prin extinderea sectoarelor de servicii cu o cerere mai mare de personal cu studii superioare, în condițiile contractării activităților agricole și industriale, cu o cerere mai mare de specialiști din celelalte categorii. Nivelul redus de activitate economică în regiuni, face ca cerea de forță de muncă în acestea să fie mai mică decât cea din Chișinău, unde în afara specialiștilor cu studii superioare, s-a înregistrat și o creștere a numărului celor cu studii gimnaziale, liceale sau medii generale. Acest fenomen ar putea fi însă și rezultatul migrației interne, dinspre regiunile țării în Chișinău. În rezultatul polarizării activității economice și a pieței forței de muncă din R: Moldova, se conturează 2 mari poli distincți: Chișinău și Bălți, și anumite centre de activitate economică relativă în Ungheni, Soroca, Drochia, Rezina, Anenii Noi, Ialoveni, Orhei, Taraclia, Florești, Edineț, Strășeni, Cahul și UTA Găgăuzia.²⁰

Obiectivul specific 3: Creșterea calității învățământului vocațional/tehnic prin sporirea eficienței utilizării mijloacelor financiare și prin crearea și implementarea sistemului de asigurare a calității, astfel încât, până în 2017 să existe o entitate funcțională de evaluare și acreditare a acestor instituții.

Rezultate scontate:

- 1) *cadrul legal pentru organizarea acreditării și asigurării calității în învățământul vocațional-tehnic elaborat;*
- 2) *creată și dotată structura de asigurare a calității în învățământul vocațional/tehnic;*
- 3) *elaborate și validate standardele ocupaționale pentru învățământul vocațional/tehnic;*
- 4) *elaborat Cadrul Național al Calificărilor pentru învățământul vocațional/tehnic;*
- 5) *formate grupuri de experți relevanți pentru asigurarea calității în învățământul vocațional/tehnic în cadrul structurii de asigurare a calității, precum și instruirea acestora pentru realizarea misiunii de acreditare și asigurare a calității;*
- 6) *instruite resursele umane în domeniul managementului calității;*
- 7) *optimizate cheltuielile financiare destinate întreținerii infrastructurii*

²⁰ Studiu privind analiza necesităților pieței muncii în Republica Moldova din perspectiva formării forței de muncă în învățământul profesional-tehnic – IDIS Viitorul, Chișinău, 2014

instituțiilor de învățământ vocațional/tehnic;

8) îmbunătățite condițiile fizice în cadrul sălilor de studii, atelierelor de producție și căminelor, dotarea instituțiilor cu echipament și mobilier modern adecvat domeniului de specializare.

CONSTATĂRI CANTITATIVE

Din totalul de 8 acțiuni, 5 dintre acestea sunt realizate, dintre care 2 în termen, iar 3 în termen tardiv.

În curs de realizare sunt 3 acțiuni, care de altfel sunt continue. Astfel, la acest obiectiv înregistrăm un nivel de realizare de 62,5%.

	Nr. de măsuri	Realizate	Realizate tardiv	În curs de realizare	Nerealizate
Acțiuni cu termen fix	5	1	3	1	-
Acțiuni cu termen continuu	3	1	1	1	-
Realizate înainte de termen	-	-	-	-	-
<i>Oviectivul specific 3</i>	8	2	4	2	-

CONSTATĂRI CALITATIVE:

3.1 Elaborarea standardelor ocupaționale pentru învățământul vocațional/tehnic și validarea lor de către comitetele sectoriale

4

Setul complet de standarde ocupaționale pentru meseriile/specialitățile vocațional/tehnice nu putea fi realizat în mod obiectiv în termenul prescris în strategie (2017), așa cum procesul depinde de factori sociali, politici și economici. Astfel, mai degrabă decât o acțiune scadentă – așa cum este descrisă în SDIVT, aceasta este una cu termen continuu. Spre exemplu, în anul 2018, au fost aprobate 33 de Standarde ocupaționale, iar în 2019 aprobarea altor minimum 2 sunt în proces.

Cert este că această acțiune nu și-a setat un indicator măsurabil, fapt ce nu permite astăzi evaluarea în mod numeric, a nivelului de realizare a acțiunii. Exact acest raționament justifică aprecierea calitativă cu indicatorul 4 de realizare, așa cum sunt înregistrate progrese, dar impactul acestora nu poate fi apreciat.

3.2 Pentru elaborarea Cadrului Național al Calificărilor pentru învățământul vocațional/tehnic și validarea lui de către comitetele sectoriale

5

a fost aprobată o serie de acte normative care au susținut realizarea calificărilor²¹ în domeniul educație și TIC, agricultură, inginerie,

21

- Ordinul Ministrului nr. 217 din 28.02.2018 *Metodologia de elaborare a calificărilor*
- Ordinul Ministrului nr. 586 din 08.05.18 *Cu privire la constituirea Comisiei de concurs*, care va selecta candidații pentru Grupurile de lucru pentru elaborarea calificărilor în învățământ profesional tehnic și superior. A fost organizată ședința *Comisiei de concurs* în cadrul căreia au fost selectate persoanele care vor face parte din Grupurile de lucru pentru elaborarea calificărilor - Proces verbal din 16.05.2018.
 - Ordinul Ministrului nr. 991 din 26 iunie 2018 *Cu privire la constituirea Grupurilor de lucru pentru elaborarea, revizuirea și adaptarea calificărilor pentru domeniile Educație și TIC*, inclusiv au fost aprobate Listele nominale ale persoanelor

tehnologii, arhitectură, construcții și medicină. Pentru asigurarea suportului financiar, a fost aprobat Devizul de cheltuieli pentru elaborarea/adaptarea unei calificări²² - suport metodologic care asigură și descrie finanțarea procesului de elaborare a unei calificări, proces în care sunt implicați o multitudine de actori și care implică necesitatea unei expertize.

Cadrul Național al Calificărilor a fost aprobat prin Hotărâre de Guvern, în anul 2017²³. În acest sens:

- a fost aprobată Metodologia de elaborare a calificărilor bazate pe rezultate ale învățării, care prevede o abordare nouă în procesul de elaborare a calificărilor – elaborarea calificărilor într-un domeniu de formare profesională pe verticală, de la nivelul 3 al CNC până la nivelul 8, ceea ce va asigura ca rezultatele învățării de la diferite nivele de formare, să nu se suprapună;
- a fost aprobat Conceptul tehnic al Registrului Național al Calificărilor din RM;
- a fost descentralizat procesul de recunoaștere și echivalare a perioadelor de studii realizate în străinătate;
- a fost delegat către CTICE procesul de autentificare a actelor de studii eliberate în sistemul educațional din Republica Moldova;
- dezvoltarea calificărilor urmează a fi realizată prin intercalarea rezultatelor învățării pe nivelele de calificare pe verticală, pentru a asigura continuitatea și pentru a preveni supra-calificarea;
- calificărilor naționale vor fi racordate la ultimele recomandări ale Parlamentului și Consiliului UE și respective la Cadrul European al Calificărilor (EQF).

Direcția Cadrul Național al Calificărilor (din cadrul MECC) a început cooperarea eficientă cu alte ministere, comitete sectoriale, instituții ÎPT, întreprinderi și alți parteneri sociali. Comitetele de abilități sectoriale și grupurile de lucru au contribuit până acum la elaborarea a 33 de standarde profesionale și a 43 de calificări (din 200). În total, 300 000 de lei au fost alocați pentru standardele ocupaționale în planul bugetar intermediar aprobat de Ministerul Finanțelor la sfârșitul anului 2017, așa cum se menționează în bugetul de stat pentru 2018.

Fundația Europeană de Formare (ETF) susține în prezent un proces de revizuire a CNC și elaborarea unui document conceptual pentru validarea învățării non-formale și informale. De asemenea, asigură crearea de capacități personalului din noile departamente naționale de calificare și învățare continuă

care au fost selectați de Comisia de concurs, pentru elaborarea calificărilor.

- Ordinul Ministrului nr. 963 cu privire la constituirea Grupului de lucru pentru elaborarea calificărilor pentru domeniul general de studiu Agricultură (5 calificări la solicitarea Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului).
- Ordinul Ministrului nr. 962 cu privire la constituirea Grupului de lucru pentru elaborarea calificărilor pentru domeniul general de studiu Inginerie, tehnologii, arhitectură și construcții (2 calificări-la solicitarea Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului).
- Ordinul nr. 1408 din 19.09.2018 *Cu privire la constituirea Consiliului Național pentru Calificări*
- Ordinul nr. 1547 pentru constituirea Grupului de lucru pentru elaborarea calificărilor pentru domeniul Medicină, pentru nivelurile 3-8.

²² Anexa 2 și 3 a Ordinului Ministrului nr. 991 din 26.06.18

²³ Cadrul Național al Calificărilor - <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=372759>

Dat fiind termenul de realizare până în anul 2020, considerăm că acțiunea va reuși să atingă indicatorul setat în termen, înregistrând deja un progres semnificativ. În continuare, CNC mai este actualizat, fapt care ne permite să o încadrăm în rândul activităților realizate.

3.3 În privința implementării sistemului de management al calității în sistemul vocațional-tehnic în conformitate cu standardele de calitate, inițial a fost pilotat în 23 de instituții în anul 2016, conform Ghidul Managementului Calității în învățământul profesional tehnic (Ordinul Ministrului Educației nr. 1228 din 22 decembrie 2015), ca apoi să fie recomandat și implementat în toate instituțiile din țară. Cert este că odată cu implementarea, impactul managementului calității aplicat nu a fost evaluat, ori acest lucru fiind parte din acțiunea 3.4 și 3.5, când în procesul de acreditare, va fi evaluat și acest standard. Așa cum doar 1/10 din instituțiile din învățământul profesional tehnic au fost supuse acreditării în ultimii 4 ani, nu putem evalua la nivel maxim gradul de implementare a sistemului de management al calității.

4

3.4 Elaborarea cadrului legal pentru organizarea acreditării și asigurării calității în învățământul vocațional/tehnic - Metodologia de evaluare externă a calității în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditării programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă a fost aprobată în anul 2016²⁴. Conform datelor oferite de ANACEC, în ultimii 3 ani au fost evaluate extern 9 instituții din ÎPT.

5

3.5 Crearea structurii de acreditare și asigurare a calității în învățământul vocațional/tehnic a fost realizată odată cu instituirea prin hotărârea Guvernului nr. 191 din 22 aprilie 2015 a Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional. Această entitate a fost responsabilă pînă în anul 2018 de elaborarea indicatorilor și criteriilor de evaluare a calității în învățământul vocațional/tehnic; formarea profesională, consolidarea capacităților; identificarea și formarea grupurilor de experți relevanți pentru asigurarea calității în învățământul vocațional/tehnic, realizarea misiunilor de acreditare și asigurare a calității; dotarea infrastructurii cu echipamentul și mobilierul necesar.

3

În anul 2018, a avut loc transferul ANACIP la Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC), cu preluarea tuturor funcțiilor anterioare. Fiind în anul 2019, totuși, nici o instituție din cele intervievate nu au trecut prin procesul de acreditare în ultimii 4 ani. Conform datelor publice din rapoartele de activitate ANACEC/ANACIP, 9 instituții au fost evaluate extern.

3.6 În materie de instruirea cadrelor didactice și manageriale din instituțiile de învățământ vocațional/tehnic în managementul calității, acțiunea a fost realizată. Conform interviurilor, toate cadrele manageriale au confirmat că au beneficiat de instruire în managementul calității. Procesul de instruire a fost realizat prin intermediul unui proiect de AT, așa cum la nivel de asigurare a indicatorilor de instruire – cadrele didactice și

5

²⁴ HG nr. 616 din 18 mai 2016

manageriale dispun de suficientă formare. Din nou, gradul în care cunoștințele obținute sunt aplicate va fi evaluat în cadrul procesului de acreditare, în privința căruia nu dispunem de date la nivel de țară.

3.7 Elaborarea și aplicarea unor mecanisme noi de finanțare a învățământului vocațional/tehnic

5

Începând cu anul de studiu 2016-2017, instituțiilor de învățământ profesional tehnic li se alocă mijloace bugetare în funcție de numărul de elevi care-și fac studiile la instituție, dar și în funcție de cheltuielile programelor de studiu și specificul profesiei. Formula de finanțare a fost aprobată prin hotărârea Guvernului nr. 1077 din 23 septembrie 2016.

Conform datelor din interviuri, toate instituțiile sunt la acest tip de finanțare, iar din 2019, ÎPT este la autogestiune.

Totuși, în acest sens, 2 manageri de instituție au afirmat constrîngerile financiare conform acestei formule, așa cum odată cu modificarea cadrului normativ, cât și în contextul scăderii numărului de elevi – această formulă nu permite acoperirea necesităților. Cert este că autogestiunea este un element semnificativ pentru reformarea ÎPT, iar odată cu realizarea acestuia, instituțiile dispun de mai multe oportunități (favorabile anume ÎPT), pentru surse extrabugetare de venit, dezvoltând oferta de prestării servicii/producție.

3.8 Asigurarea unor condiții adecvate pentru studii în cadrul învățământului vocațional/tehnic

3

Ațiunea s-a referit la îmbunătățirea condițiilor fizice în cadrul sălilor de studii și căminelor; dotarea instituțiilor cu echipament și mobilier modern adecvat domeniului de specializare.

BAZA MATERIALĂ A INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT PROFESIONAL TEHNIC, 2017/18
RESOURCE BASE OF VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS, 2017/18

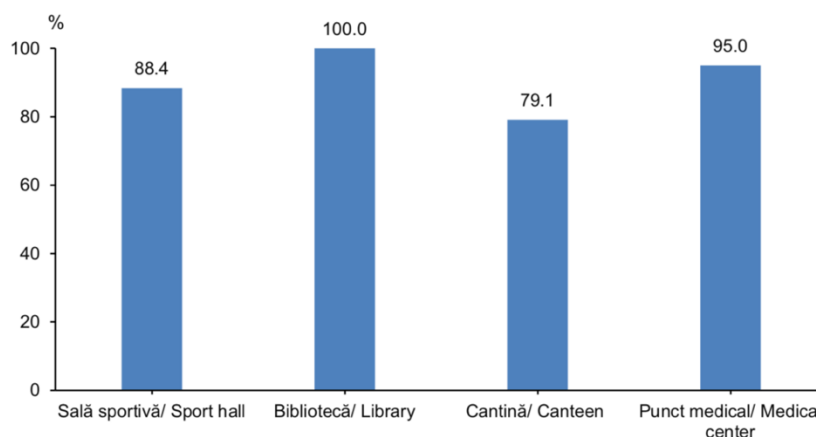

Fig. 5: Baza materială BNS

Conform rapoartelor de monitorizare, prin Acordul de Finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Uniunea Europeană privind Programul de suport al implementării reformei învățământului vocațional/tehnic din Republica Moldova, în anul 2016 au fost realizate următoarele activități, după cum urmează.

În contextul modernizării Centrelor de excelență au fost:

- Încheiate contracte de reconstrucție a Centrului de Excelență în Informatică și Tehnologii Informaționale, a Centrului de Excelență în Industria Ușoară;
- Realizate licitații publice pentru reconstrucția Centrului de Excelență în Servicii și Prelucrarea Alimentelor; a Centrului de Excelență în Construcții și Transport;

- Încheiate contracte pentru achiziționarea serviciilor de proiectare pentru următoarele Centre de Excelență:
 - Centrul de excelență în economie și finanțe
 - Centrul de excelență în energetică și electronică
 - Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo”
 - Centrul de excelență în educație artistică „Ștefan Neaga”
 - Centrul de excelență în Horticultură și Tehnologii Agricole din Țaul

În scopul consolidării **capacităților instituțiilor de învățământ profesional tehnic**, au fost întreprinse o serie de acțiuni pentru consolidarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor:

1. Dotare cu a câte un laborator de informatică a câte 11 calculatoare pentru instituțiile: Școala Profesională din Bubuieci și Colegiul „Gheorghe Asachi” din Lipcani;
2. Dotarea atelierelor pentru instruire practică cu echipamente, materiale didactice și literatură metodică pentru următoarele meserii: bucătar, cofetar, electrogazosudor, tencuitor, cusător/croitor, electrician, instalator instalații de încălzire și echipamente solare - Instalator instalații, aparate și echipamente de ventilare și climatizare (suport: Fundația Liechtenstein Development Service);
3. Cu suportul grantului susținut de Guvernul Japoniei 12 instituții de învățământ profesional tehnic au fost asigurate cu nouă tipuri de echipament, inclusiv mașini de burghiat, mașini de tăiat, strunguri, multimetre digitale, testere, menghine;
4. Colegiul politehnic din Bălți - cu suportul Orange;
Cu suportul Proiectului Energie și Biomasă:
5. Plantate a câte 1 ha de salcie energetică și salcâm energetic pe terenurile agricole a Școlilor Profesionale din Orhei și Cuhureștii de Sus;
6. Creat un laborator pentru meseria Operator în sala de cazane din cadrul Școlii profesionale nr. 3 din mun. Chișinău.
7. În cadrul proiectului Orange-Lab, inițiată de Fundația Orange în Colegiului Politehnic din mun. Bălți a fost deschisă o clasă de calculatoare dotată cu tehnologii de ultima generație.

În anul 2018 a continuat procesul de reconstrucție a Centrelor de excelență conform contractului semnat, iar în 2 dintre ele lucrările de reconstrucție au fost finalizate.

Totuși, raportându-ne la indicatorul setat: ca cel puțin 70% din rețeaua de instituții vocațional/ tehnice vor beneficia de reparație și dotări moderne până în 2017, precizăm că indicatorul de 70% nu este realizat, așa cum investiția realizată este preponderent în centrele de excelență, care conform ponderii totale din numărul de instituții profesionale tehnice, nu constituie decât $\frac{1}{4}$.

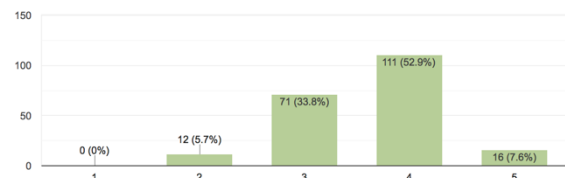

Fig. 6: Sondaj elevi: Cum apreciezi condițiile fizice din cadrul sălilor de instituții?

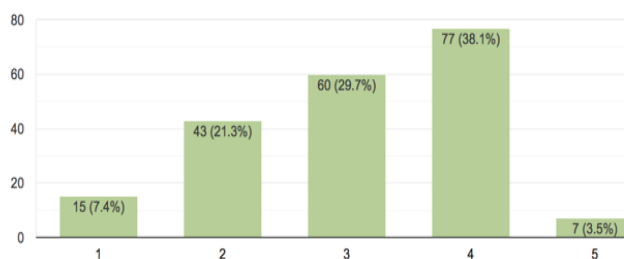

Fig. 7: Sondaj elevi: Cum apreciezi condițiile fizice din cadrul căminului instituției?

Tot aici, la întrebarea elevilor/studentilor despre condițiile din instituții, cât și dotarea cu echipament a acestora, avem o ilustrare satisfăcătoare a condițiilor. În același timp, dacă ne referim la condițiile din cămine, atunci atât tinerii, depreciază condițiile, înregistrând și 7,4% din respondenți cu apreciere nesatisfăcătoare.

Între timp, managerii instituțiilor din ÎPT, au indicat o apreciere favorabilă a condițiilor, media generală din 14 intervievați fiind 4 în cazul condițiilor fizice din cadrul sălilor și 3,5 în cadrul căminelor instituțiilor.

Obiectivul specific nr. 4: Asigurarea științifică, curriculară și metodologică a învățământului vocațional/tehnic, astfel încât 100% curricula să fie racordată la Cadrul Național al Calificărilor pînă în 2020.

Rezultate scontate:

1)consolidate capacitățile Centrului Republican de Dezvoltare a Învățământului Profesional, în scopul asigurării științifice, metodologice și curriculare a învățământului secundar și postsecundar vocațional/tehnic, cu asumarea ulterioară a rolului de coordonator în procesul de reformă;

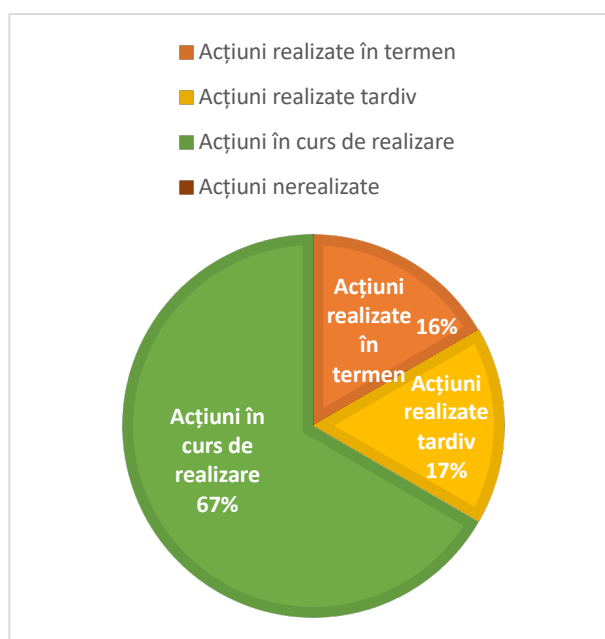
2)inițiate cercetări științifice aplicative în domeniul învățământului vocațional/tehnic;

3)elaborate noile generații de curricula în conformitate cu prevederile, schimbările efectuate în învățământul vocațional/tehnic pe cele două trepte –secundar și postsecundar, în concordanță cu Cadrul Național al Calificărilor; planuri de învățămînt, curriculumuri modulare, manuale pentru curricula nou elaborată, suporturi de curs, ghiduri metodologice, teste de evaluare etc.;

4)publicate materiale didactice, curricula, suporturi de curs, materiale instructive;

5)implementate tehnologii didactice moderne, bazate pe îmbinarea activităților teoretice cu cele aplicative/praxiologice;

6)implementate continuu tehnologiile didactice moderne cu utilizarea TIC prin introducerea software educaționale în învățămîntul vocațional/tehnic, procurarea de echipament modern TIC și conectarea în rețea, precum și instruirea cadrelor didactice în aplicarea acestuia în procesul de predare-învățare.

CONSTATĂRI CANTITATIVE

Din totalul de 6 acțiuni, 2 dintre acestea sunt realizate, dintre care una în termen tardiv. În curs de realizare sunt 4 acțiuni, care de altfel conțin doar o activitate continuă. Astfel, la acest obiectiv înregistrăm un nivel de realizare de 33,3 %.

	Nr. de măsuri	Realizate	Realizate tardiv	În curs de realizare	Nerealizate
Acțiuni cu termen fix	4	-	1	3	-
Acțiuni cu termen continuu	2	1	-	1	-
Realizate înainte de termen	-	-	-	-	-
<i>Oviectivul specific 4</i>	6	1	1	4	-

CONSTATĂRI CALITATIVE:

4.1 Pe parcursul anului 2015 **Centrul Republican de Dezvoltare a Învățământului Profesional**, a oferit asistență Ministerului Educației în domeniul formării profesionale și anume în procesul de elaborare a standardelor ocupaționale, a calificărilor profesionale, a planurilor cadru pentru învățământul profesional tehnic secundar precum și în procesul de elaborare a metodologiei de urmărire a traseului absolventului din învățământul profesional tehnic. 3

În timp ce elaborarea politicilor pentru ÎPT este responsabilitatea MECC, responsabilitatea de a implementa politicile ÎPT este împărțită cu alte ministere, cum ar fi Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului. CRDÎP, care a fost înființat ca organism executiv în SÎPT al MECC, nu este încă operațional, ceea ce împiedică implementarea eficientă a SDIVT²⁵. Odată ce am făcut toate demersurile pentru a obține date de la CRDÎP, atât prin scrisori cât și prin apeluri telefonice, nu putem evalua în alt mod activitatea acestuia, decât din evaluarea externă a altor instituții.

Conform datelor disponibile pe platforma ÎPT - www.ipt.md, lansată în 2016 – centrul a publicat un singur raport de activitate pe parcursul ultimilor 3 ani.

4.2 Elaborarea curriculumului profesional tehnic în conformitate cu prevederile schimbărilor legate de formarea învățământului profesional tehnic pe două trepte – secundar și postsecundar și în concordanță cu Cadrul Național al Calificărilor 4

Prin Ordinul Ministrului Educației nr.1128 din 26 noiembrie 2015 a fost aprobat Cadrul de referință al curriculumului pentru învățământul profesional tehnic - primul document de politică educațională, care stabilește structura și

²⁵ European Training Foundation – Youth Transition to work in Moldova, 2018

procedurile de elaborare și implementare a curriculumului pentru învățământul profesional tehnic. Totodată au fost elaborate și aprobate Curriculumuri la: unitățile de curs Firma de exercițiu și Bazele antreprenoriatului; meseriile Tencuitor, durata studiilor 2 ani; Electrician în construcții, durata studiilor 3 ani și Operator pentru suportul tehnic al calculatoarelor, durata studiilor 2 ani; două curricule modulare care vor fi utilizate pentru pregătirea tehnicienilor în cadrul specialităților Informatica și calculatoare.

În anul 2018, în continuare, au fost aprobate 20 curriculumuri în învățământul profesional tehnic.

4.3 Acțiunea cu privire la implementarea sistemului de credite de studii transferabile în învățământul vocațional/tehnic se referă doar la instituțiile tehnice postsecundare, așa cum în cadrul școlilor profesionale acest sistem nu este valabil. Conform interviurilor realizate, acestea sunt valabile în colegii și centre de excelență din 2016, iar pentru unele instituții (pilot) din 2013 (Colegiul Politehnic din Bălți). 5

4.4 Acțiunea cu privire la elaborarea suportului de curs, manualelor pentru curriculumul nou elaborată are cel mai scăzut nivel de realizare. Așa cum procesul de elaborare a curriculumurilor abia a fost inițiat și oferit în responsabilitatea Centrelor de Excelență, odată ce nu există un curriculum, nu pot fi elaborate manuale în baza acestuia. Mai mult, instituțiile indică imposibilitatea utilizării manualelor de specialitate/profesionale, așa cum informația conținută de acestea nu mai este validă și aplicată în anumite meserii. Acest lucru se întâmplă atât la nivel local, cât și în raza teritorială a Chișinăului. Din totalul managerilor intervievați, majoritatea au indicat suport de curs insuficient: 7 din 8 manageri ai școlilor profesionale au indicat manuale vechi și lipsa suportului de curs pentru orele profesionale. În cazul centrelor de excelență și colegiilor, situația este nesatisfăcătoare, doar că în cazul unor centre de excelență, procesul de elaborare a suportului de curs în interiorul instituției a fost deja inițiat (Colegiul Vasile Lupu, Orhei). 1

4.5 Publicarea materialelor didactice, curriculei, suportului de curs, materialelor instructive, materialelor pentru orientare profesională pentru formarea adulților 3

Așa cum această acțiune se referă la toate instituțiile din sistemul ÎPT, conform datelor analizate din cadrul interviurilor, cât și din logica intervenției – așa cum o bună parte din curriculumuri sunt încă în proces de elaborare, cu excepția centrelor de excelență, instituțiile din ÎPT nu au o bibliotecă instituțională disponibilă și accesibilă online.

4.6 Acțiunea cu privire la promovarea continuă a tehnologiilor didactice moderne cu utilizarea TIC, a fost aprobat Planul de achiziții pentru TIC și materiale de învățare digitale prin Ordinul Ministrului Educației nr. 1202 din 16 decembrie 2015.

4

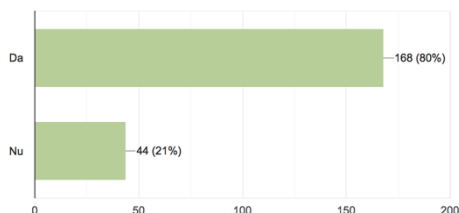

Fig. 7: Sondaj elevi: Instituția în care ți-ai făcut /ți faci studiile este dotată cu echipament modern?

Indicatorul stabilit ca cel puțin 20% din curriculumurile la disciplinele generale va fi predată în bază de software educaționale până în 2017. În vederea procurării echipamentului necesar, în anul 2018 au fost alocate mijloace financiare după cum urmează:

- Ω Centrului de excelență în construcții mijloace financiare pentru anul 2018, în sumă de 1.800.000 lei pentru procurare de utilaje și echipament;
- Ω Centrului de excelență în informatică și tehnologii informaționale mijloace financiare pentru anul 2018, în sumă de 1.600.000 lei pentru procurare de utilaje și echipament
- Ω Centrului de excelență în transport mijloace financiare pentru anul 2018, în sumă de 1.600.000 lei.

Totuși, la întrebarea dacă utilizează softuri educaționale în predare, 6 din 14 manageri ai instituțiilor au răspuns nu, iar 4 au afirmat că parțial – dar întâlnesc dificultăți în cazul disciplinelor de profil.

Tot aici, la aprecierea dotării instituțiilor cu echipament și mobilier, managerii instituțiilor au remarcat necesitatea dotării la disciplinele de profil, așa cum unele școli profesionale/colegii au în uz utilaj învechit, într-o stare funcțională, dar totuși aproape de ieșirea din uz.

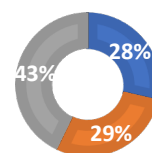
În contextul tendințelor globale de digitalizare, este nevoie să precizăm faptul că o bună parte din suportul de curs/manualele și materialele didactice, cât și instruirea în cazul unor discipline are oportunitatea să se realizeze în spațiul digital. Mai mult, existența unei platforme centralizate, cu acces deschis, ar putea deschide oportunitățile învățării la distanță ori învățării pe tot parcursul vieții.

În contextul tendințelor globale de digitalizare, este nevoie să precizăm faptul că o bună parte din suportul de curs/manualele și materialele didactice, cât și instruirea în cazul unor discipline are oportunitatea să se realizeze în spațiul digital. Mai mult, existența unei platforme centralizate, cu acces deschis, ar putea deschide oportunitățile învățării la distanță ori învățării pe tot parcursul vieții.

Ceea ce este necesar de remarcat la acest obiectiv este faptul că pentru atingerea rezultatului scontat de *cercetări științifice aplicative inițiate în domeniul învățământului vocațional/tehnic*, constatăm că nu există acțiuni corelate cu indicatorii de realizare.

NIVELUL DE UTILIZARE A SOFTURILOR EDUCAȚIONALE ÎN ÎPT

- Utilizează softuri
- Utilizează nesemnificativ
- Nu utilizează

Obiectivul specific 5: Sporirea calității corpului profesoral, inclusiv prin modernizarea formării profesionale inițiale și continue a cadrelor didactice pentru învățământul vocațional/tehnic, și îmbunătățirea motivării acestora, astfel încât, pînă în 2020 întregul corp profesoral să fie instruit conform Cadrului Național al Calificărilor.

Rezultate scontate:

1)modernizat sistemul de instruire a cadrelor didactice din învățământul vocațional/tehnic conform standardelor ocupaționale și Cadrului Național al Calificărilor, precum și noii curricule;

2)identificate instituțiile de învățămînt superior ce vor realiza formarea profesională inițială și sprijinit procesul de diversificare a serviciilor de formare continuă oferite de diverși prestatori;

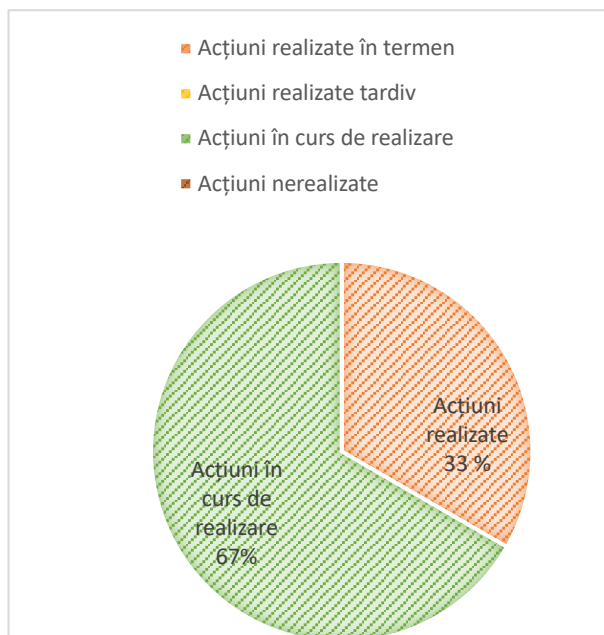
3)eficientizat sistemul de formare profesională inițială și continuă a specialiștilor, cadrelor didactice și a maștrilor-instrucitori, prin introducerea cursului psihopedagogic obligatoriu pentru maștri-instrucitori, precum și a cursurilor de tip master-class pentru cadrele didactice de profil o dată la 5 ani;

4)dezvoltate modelele de formare profesională continuă a cadrelor didactice/manageriale prin introducerea cursurilor de management, administrare a resurselor financiare, management al resurselor umane, administrare a afacerii, managementul ecologic, educație ecologică și educație pentru dezvoltare durabilă, tehnologii informaționale și comunicații;

5)realizate instruirii pe domenii de specialitate în cadrul centrelor de excelență.

CONSTATĂRI CANTITATIVE

Din totalul de 3 acțiuni, una dintre acestea este realizată. În curs de realizare sunt 2 acțiuni, care de altfel sunt continue. Astfel, la acest obiectiv înregistrăm un nivel de realizare de 33,3%.

	Nr. de măsuri	Realizate	Realizate tardiv	În curs de realizare	Nerealizate
Acțiuni cu termen fix	3	1	-	2	-
Acțiuni cu termen continuu	-	-	-	-	-
Realizate înainte de termen	-	-	-	-	-
<i>Oviectivul specific 5</i>	3	1	-	2	-

CONSTATĂRI CALITATIVE:

5.1 Modernizarea sistemului de instruire a cadrelor didactice din învățământul vocațional-tehnic, conform standardelor ocupaționale, Cadrului Național al Calificărilor și noii curricule

4

Cu suportul partenerilor de dezvoltare, anual, cadrele didactice și manageriale sunt formate pe diverse arii de formare profesională. În anul 2018 în mare măsură acestea s-au focusat pe managementul calității, managementul curriculumului, precum și în domeniul evaluării competențelor elevilor din învățământul profesional tehnic.

Conform interviurilor, 100% din instituțiile care au participat (14) au beneficiat de instruire conform Cadrului Național al Calificărilor, totuși în raport cu totalul cadrelor didactice – doar 29% au afirmat că toate cadrele au fost instruite, în timp ce majoritatea - 42% au afirmat că 2/3 din cadre sunt instruite. Acțiunea este în proces de realizare continuu, dar a înregistrat deja progrese. Totuși, dincolo de instruirile care sunt realizate, referindu-ne la aspectul modern al sistemului de formare, considerăm că este necesară acordarea unei altei dimensiuni (digitale) instruirii cadrelor didactice.

5.2 Instituirea unui sistem de formare inițială a cadrelor didactice și a maiștrilor/instructori pentru învățământul vocațional/tehnic, asigurând cursuri în psiho-pedagogie

4

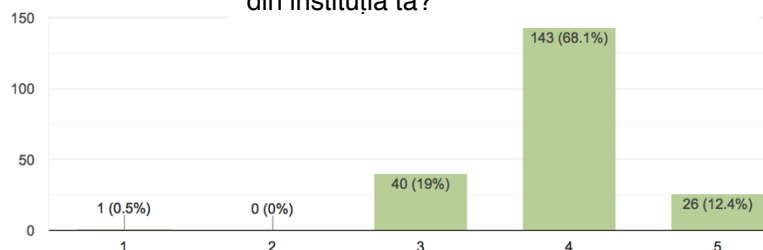
În procesul de colectare a datelor, conform interviurilor realizate – 100% din manageri au confirmat instruirea în domeniul psiho-pedagogic

Un alt indicator este introducerea cursurilor de tip master class pentru cadrele didactice de

profil o dată la 5 ani, care de fapt nu a reușit să fie realizate încă.

Întrebați cum apreciază (pe o scară de la 1 la 5, unde 5 este excelent, iar 1 – nesatisfăcător) profesionalismul profesorilor/maiștrilor, cca 68% dintre respondenți au oferit calificativul 4, descris la nivel bun.

Fig. 8: Sondaj elevi: Cum apreciați nivelul de profesionalism al profesorilor/maiștrilor din instituția ta?

5.3 Dezvoltarea modelelor de formare profesională continuă a cadrelor didactice/manageriale: cursuri de management; cursuri de administrare a resurselor financiare; cursuri de management al resurselor umane; cursuri de administrare a afacerii

4

În acest sens, au fost realizate cursuri de formare continuă în domeniul managementului de către ProDidactica, Centrul UTM.

Conform datelor din interviuri, toți managerii au confirmat instruire în management, unii dintre aceștia fiind și masteranzi în domeniu.

Obiectivul specific 6: Sporirea atractivității și accesului la învățământul vocațional/tehnic, astfel încât numărul de elevi să crească cu 10% pînă în 2020.

Rezultate scontate:

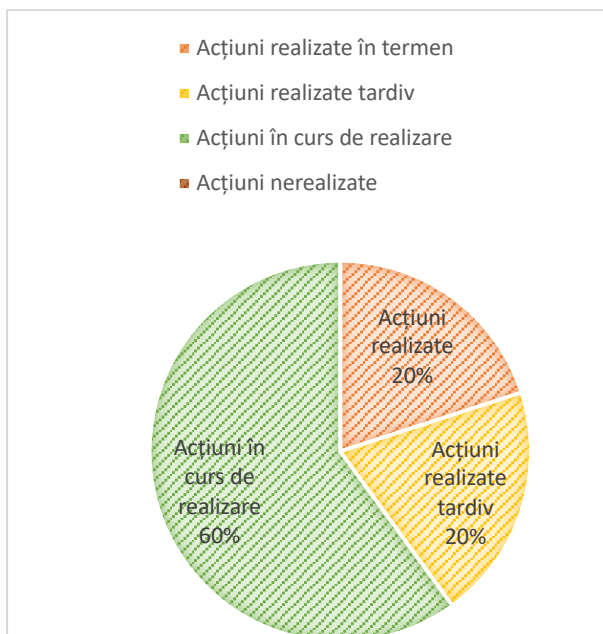
1)elaborate planuri de orientare profesională și ghidare în carieră pentru instituțiile de învățămînt general;

2)creat sistemul de urmărire a traseului profesional al absolvenților învățămîntului vocațional/tehnic;

3)publicate pliante cu informație utilă privind meseriile/specialitățile din domeniul vocațional/tehnic, materiale pentru orientare profesională și ghidare profesională;

4)învățămîntul vocațional/tehnic accesibil pentru copiii cu dizabilități și din familii vulnerabile prin achitarea cazării, alimentării, bursei, facilitarea angajării în

cîmpul muncii și implementarea măsurilor de mobilitate în cadrul instituțiilor de învățămînt vocațional/tehnic pentru persoanele cu dizabilități.

CONSTATĂRI CANTITATIVE

Din totalul de 5 acțiuni, 2 dintre acestea sunt realizate. În curs de realizare sunt 3 acțiuni, care de altfel 2 sunt continue. Astfel, la acest obiectiv înregistrăm un nivel de realizare de 40%.

	Nr. de măsuri	Realizate	Realizate tardiv	În curs de realizare	Nerealizate
Acțiuni cu termen fix	3	1	1	1	-
Acțiuni cu termen continuu	2	-	-	2	-
Realizate înainte de termen	-	-	-	-	-
<i>Oviectivul specific 6</i>	5	1	1	3	-

CONSTATĂRI CALITATIVE:

Analiza statistică a numărului de studenți din învățământul postsecundar din ultimii 4 ani indică un nivel stabil de studenți. Ori, așa cum în 2013, discutăm de cca 29,3 mii de studenți, în 2018, acest număr este ușor mai mare, fiind de 29,7 mii. Astfel, creșterea cu 10% a numărului total de elevi este în curs de realizare, dar în mod nesemnificativ sunt înregistrate progrese. Acest fapt se datorează și scăderii numărului de absolvenți ai învățământului general, așa cum demografic, cifra natalității este mai mică.

STRUCTURA ELEVILOR ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT PROFESIONAL TEHNIC POSTSECUNDAR, PE SEXE
DISTRIBUTION OF STUDENTS IN POSTSECONDARY VOCATIONAL INSTITUTIONS BY SEX

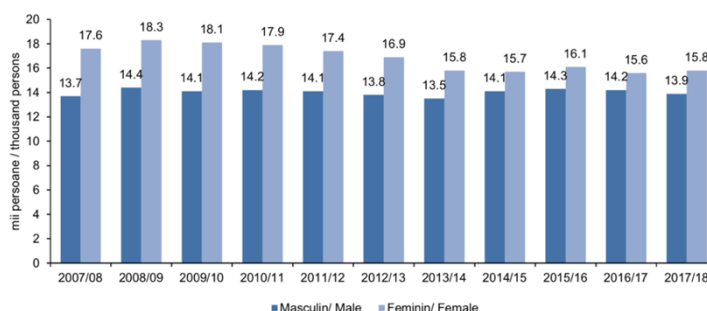

Fig. 9: Structura elevilor din ÎPT, sursa BNS

6.1 Realizarea activităților de orientare profesională și de ghidare în cariera profesională a elevilor din învățământul general și cel vocațional/tehnic prin:

3

- Ω elaborarea planurilor de ghidare în carieră și orientare profesională pentru instituțiile de învățământ general de către centrele de excelență din învățământul vocațional/tehnic;
- Ω publicarea pliantelor cu informație utilă privind meseriile/specialitățile din domeniul vocațional/tehnic, realizarea măsurilor planificate de orientare profesională

Sunt înregistrate bune exemple, de vizibilitate și promovare în spațiul public a ofertelor profesionale în media²⁶, așa cum majoritatea instituțiilor intervievate afirmă că realizează ziua ușilor deschise, publică informații online, ori participă la diverse activități locale/naționale. Anumite instituții nu realizează nici o activitate de orientare în carieră, așa cum se bucură de suficienți elevi (Ș.P. Ungheni).

Cert este că impactul acestor activități este dificil de măsurat, așa cum în continuare numărul abiturienților este în scădere, iar interesul pentru ÎPT nu se bucură de o creștere semnificativă. Dincolo de motivele interioare: incertitudine, lipsa unei orientări în carieră, neîncrederea, este necesar ca activitățile de orientare profesională să se desfășoare în format outreach, într-un limbaj atractiv tinerilor (evitarea pliantelor), cu strategii bine definite de comunicare.

Conform unui sondaj efectuat de Banca Mondială a elevilor de clasa a 9-a și a 12-a din Moldova în 2015²⁷, educația vocațională este la fel de populară ca învățământul general, deși studenții sunt interesați în principal de colegiile din

²⁶ Reportaj - <https://orheitv.md/scoala-profesionala-din-orhei-isi-asteapta-viitorii-studenti-video>

²⁷ Sondajul Băncii Mondiale a fost numit Moldova Job and Schooling Decisions Survey (MJDS) și a inclus atât elemente cantitative, cât și calitative care vizează elevii din clasa a 9-a și a XII-a, care se confruntă cu decizii majore educaționale și ocupaționale în anul școlar 2014/15. Pentru mai multe informații, consultați Banca Mondială, 2016

învățământ profesional post-secundar. Cu toate acestea, apelul la educația universitară este încă foarte puternic, în special în rândul femeilor. Aspirațiile educaționale relevă o lipsă de informații despre oportunitățile și limitările diferitelor căi educaționale. Aproximativ jumătate din elevii de școala generală și două treimi din studenții mai mari au considerat că nu au suficiente informații despre piața muncii. O analiză a rezultatelor sondajului arată că eforturile actuale de orientare în carieră a Moldovei nu sunt bine coordonate sau puse în aplicare, deoarece majoritatea respondenților sondajului au raportat că nu au participat la nicio activitate de orientare în carieră și puțini erau conștienți de instrumentele existente. Elevii defavorizați demonstrează cele mai mari deficite de informații, fapt demn de remarcat în special.

Elevii care au fost intervievați au considerat că activitățile care oferă expunere pe piața muncii, cum ar fi stagiile, sunt instrumente foarte utile de orientare în carieră. Prin urmare, este nevoie de un sistem de ghidare a carierei mai cuprinzător și integrat pentru a face informațiile existente pe piața muncii pentru educație și muncă mai accesibile pentru toți elevii, mai ușor de utilizat, la timp și mai relevante. Instrumentele existente de orientare în carieră trebuie perfecționate și mai bine implementate, în timp ce trebuie create mai multe instrumente inovatoare, în parteneriat cu angajatorii, în unele cazuri. Provocările cheie în furnizarea de îndrumare în carieră sunt numărul limitat de specialiști în orientarea în carieră și lipsa pregătirii de orientare în carieră pentru profesorii care oferă acest serviciu. În plus, lipsa materialelor de asistență pedagogică și absența instrumentelor relevante în combinație cu lipsa de experiență în furnizarea acestui tip de îndrumare reduc eficacitatea eforturilor depuse și duc la un impact nesemnificativ asupra tinerilor.

6.2 Crearea sistemului de urmărire a traseului profesional al absolvenților instituțiilor de învățământ vocațional/tehnic

3

În perioada anului 2017 a început procesul de pilotare a Metodologiei de urmărire a traseului profesional al absolvenților în instituțiile de învățământ profesional tehnic prin intermediul software-ului QTAFI. Aceasta a fost pilotată în 20 de instituții din ÎPT, fiind susținute de Fundația Europeană pentru Instruire și 5 susținute de LED (din 86 în total). Metodologia își propune să determine gradul de angajare a absolvenților pe piața muncii și rata de tranziție la următorul nivel de educație. Obiectivul principal este de a analiza angajabilitatea absolvenților și perspectivele de angajare, inclusiv prin antreprenariat. În continuare, se anticipează că MECC va continua acest exercițiu prin intermediul sistemului de informații privind managementul educației (SIME sau EMIS), inclusiv pentru ÎPT.

Totuși, în cadrul interviurilor, managerii au afirmat că acest sistem este ineficient și dificil de întreținut. Cauzele acestui fapt sunt comunicarea dificilă cu absolvenții, utilizarea redusă a acestora a e-mailului, cât și ignoranța multora dintre absolvenți.

O recomandare pentru asigurarea traseismului este elaborarea unui program de traseism profesional la nivel național, așa cum nu doar instituțiile de învățământ vor avea obligația de introducere a datelor, dar și agenții

economici/instituțiile publice/private (angajatorii). La momentul actual, datele obținute din platformele existente nu sunt utilizate/analizate în procesul de planificare instituțională, iar utilitatea lor este finită și formală, adeseori.

6.3 Promovarea unor noi meserii/profesii și specialități în cadrul învățământului vocațional/tehnic, care vor anticipa schimbările în economia națională

3

În vederea promovării învățământului profesional tehnic, au fost organizate mai multor evenimente publice: dezbateri publice axate pe promovarea reformei ÎPT, Forumul meseriilor, concursuri cu implicarea elevilor (Cel mai bun Plan de afaceri, Târgul Firmelor de exercițiu, Cel mai iscusit tăietor de viță de vie, Cel mai bun din meserie etc.) și a cadrelor didactice (Concursul Cel mai bun maestru instructor), campionatul Gastronomic internațional.

Dintre instituțiile intervievate, majoritatea promovează o nouă profesie/specialitate. Din nou, această promovare nu este corelată neapărat cu date precise, de la nivel teritorial.

6.4 Asigurarea protecției sociale eficiente a elevilor cu dezabilități, care își fac studiile în școli vocaționale/tehnice, licee vocaționale/tehnice, colegii

3

Măsurile se referă la:

- achitarea cazării, alimentării, bursei, facilitarea angajării în muncă pentru păturile vulnerabile;
- implementarea măsurilor de facilitare a mobilității în cadrul instituțiilor de învățământ vocațional/tehnic pentru persoanele cu dezabilități

Dacă este să discutăm despre un număr exact de elevi cu cerințe speciale, conform datelor MECC, în anul 2018 sunt înregistrați 773 elevi, dintre care 441 băieți și 336 fete.

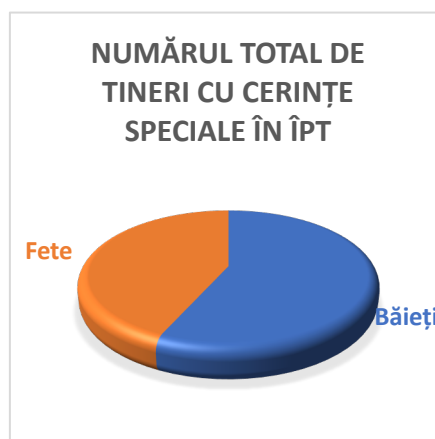

Fig. 10: Numărul tinerilor cu CES în 2018

În vederea incluziunii acestora, trebuie să discutăm mai întâi despre o viziune încă nedefinită, ci în proces de validare a incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități. În acest sens, a fost aprobată²⁸ perioada de experimentare a educației incluzive în învățământul profesional tehnic pentru perioada octombrie 2018 – iunie 2020, precum și implementat proiectul *Asigurarea dreptului la educație de calitate elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) și a elevilor din categoriile sociale defavorizate în cadrul învățământului profesional tehnic. Astfel, o nouă metodologie pentru educația incluzivă, care va fi pilotată în 10 școli de formare profesională până în 2020.*

²⁸ Prin Ordinul nr. 1430 din 25 septembrie 2018, cu privire la aprobarea Reperelor metodologice privind educația incluzivă în învățământul profesional tehnic

În același context, a fost actualizat regulamentul de admitere în învățământul profesional tehnic din perspectiva facilitării

ELEVI-BURSIERI DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PROFESIONAL TEHNIC SECUNDAR DE STAT ⁸ STUDENTS OF PUBLIC SECONDARY VOCATIONAL EDUCATION RECEIVING STATE SCHOLARSHIP								
	2010/11	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	
Numărul de elevi	20 520	18 955	17 682	16 826	15 524	18 285	16 178	<i>Number of students</i>
din aceștia, bursieri	16 839	15 106	16 795	16 180	14 707	17 656	15 273	<i>of which, receiving scholarship</i>
în % față de numărul de elevi	82,1	79,7	95,0	96,2	94,7	96,6	94,4	<i>in % to the number of students</i>

Fig. 11: Elevi-bursieri din ÎPT, sursa BNS

accesului la studii persoanelor cu dezabilități.

Astfel, conform regulamentului²⁹ de admitere în ÎPT, se rezervează 15% din numărul total de locuri (la fiecare specialitate) în învățământul postsecundar terțiar și nonterțiar și 20% din numărul total de locuri din instituția de învățământ tehnic secundar, prevăzute în planul de admitere cu finanțare bugetară, pentru următoarele categorii de candidați:

- copiii cu dizabilitate severă, accentuată și medie;
- copiii rămași fără ocrotire părintească;
- copiii care au părinți cu dizabilitate severă;
- copiii ai căror părinți au participat la acțiunile militare pentru apărarea integrității și Independenței R. Moldova; la acțiunile de luptă din Afghanistan sau la lichidarea consecințelor avariei de la Cernobîl;
- copiii proveniți din familiile cu patru și mai mulți copii, aflați la întreținerea părinților;
- copiii de etnie romă;
- tinerii care au îndeplinit serviciul militar în termen.

Astfel, condițiile speciale de admitere sunt descrise în mod expres. Ceea ce reprezintă **o îngrijorare este faptul că în cursul studiilor, măsurile de protecție socială sunt minime**, așa cum în ÎPT se acordă³⁰:

Bursa Președintelui – 5, pentru elevii din instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar;

Bursa "Gaudeamus" - 20 burse pentru elevii din instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar,

Bursa de studii – valabilă pe categorii, pentru ÎPT secundar și postsecundar.

Bursa socială – valabilă doar pentru elevii din învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar, fapt ce marginalizează în mod evident elevii din școlile profesionale. În cazul celor din urmă, poate fi numită bursă socială, bursa de studii oferită elevilor care își fac studiile în grupele pentru surzi și hipoacuzici. Astfel, **excluderea unei burse sociale din instituțiile secundare** presupune din start excluderea tinerilor cu dizabilități/cerințe speciale și limitarea accesului acestora.

Un alt aspect important este că burse sociale sunt prevăzute pentru majoritatea categoriilor descrise în cotele rezervate la admitere, **cu excepția copiilor rămași fără ocrotire părintească**, ceea ce stabilește o altă barieră a acestor elevi de a se integra în mod semnificativ în societate. Ori, odată cu părăsirea

²⁹ Ordinul MECC nr. 894 din 12.06.2018

³⁰ HG 1009 cu privire la cuantumul bursei http://lex.justice.md/document_rom.php?id=F38E355D:76FC33F4

sistemului de protecție și admiterea la o instituție profesional tehnică, capacitatea financiară a acestor tineri de a se întreține este limitată. Alegerea unui loc de muncă în timpul studiilor afectează într-o măsură înaltă reușita instruirii, care din nou îl descalifică de la bursele de studii.

Pe de altă parte, există o altă formă de acoperire a cheltuielilor cheltuieli în bani pentru elevii (studentii) orfani și cei aflați sub tutelă/curatelă din școlile profesionale și de meserii, instituțiile de învățământ mediu de specialitate³¹ La moment, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 870/2004, elevii/studentii **beneficiază cumulativ lunar de suma de 1648 de lei** (incluzând indemnizațiile anuale și cele lunare). În anul 2019, a fost inițiat procesul de aprobarea a unui Regulament cu privire la modul de stabilire și plată a indemnizațiilor pentru unele categorii de copii și tineri, încadrați în sistemul de învățământ, care mărimea cuantumului acestei sume. Totuși, proiectul Regulamentului nu a fost adoptat încă.

La întrebarea acordată managerilor din ÎPT dacă dispun de condiții speciale pentru achitarea cazării, alimentării, bursei, facilitarea angajării în muncă pentru persoanele cu dizabilități, acestea au indicat existența doar a condițiilor generale, valabile pentru toți elevii. Astfel, elevii din învățământul tehnic secundar beneficiază de alimentare gratuită³², în timp ce acest lucru nu este valabil pentru învățământul tehnic postsecundar.

În ceea ce privește măsurilor de facilitare a mobilității, în cadrul instituțiilor de învățământ vocațional/tehnic pentru persoanele cu dezabilități, instituțiile nu dispun de condiții fizice prielnice mobilității, așa cum instituțiile sunt proiectate în secolul 20, iar resursele financiare limitate nu le permit efectuarea unor lucrări semnificative de îmbunătățire a procesului de mobilitate între etaje, spre ex- plu. În aceeași privință, 11 din 14 instituții au indicat existența unei rampe de acces, ceea ce face cel puțin accesibilă intrarea în instituții.

Tot aici, este demn de menționat că dincolo de protecție socială, trebuie să discutăm despre validarea competențelor din ÎPT a acestor tineri (cu cerințe speciale). Respectiv, odată ce nu există posibilitatea calificării conform CNC, șansele integrării în continuare pe piața muncii sunt limitate. Ori, o situație în acest sens ne-a fost descrisă de unul din managerii intervievați în timpul cercetării noastre.

6.5 Promovarea în instituțiile de învățământ vocațional/tehnic a cursurilor de: antreprenoriat, tehnologia informației, limbilor străine (engleză, rusă)

5

Activitatea a fost realizată, odată cu integrarea în disciplinele de curs, după cum urmează: Antreprenoriatul – inclus cursul Bazele antreprenoriatului în planurile de învățământ la meserii și specialități, aprobată curricula la bazele antreprenoriatului, fiind organizate seminare de aplicare a curriculumului (CEDA).

³¹ HG 870 din 28.07.2004 cu privire la normele provizorii de cheltuieli în bani pentru elevii (studentii) orfani și cei aflați sub tutelă/curatelă din școlile profesionale și de meserii, instituțiile de învățământ mediu de specialitate și superior universitar, școlile de tip internat și casele de copii

³² HG Nr. 266 din 14.03.2006

Totuși, rata de inițiere a afacerilor în rândul elevilor/absolvenților din ÎPT nu este în creștere semnificativă, așa cum **doar 4 din 209 tineri chestionați** au indicat că intenționează în termen apropiat să lanseze o afacere. Astfel, măsuri suplimentare de susținere și dezvoltare a spiritului antreprenorial sunt necesare în continuare.

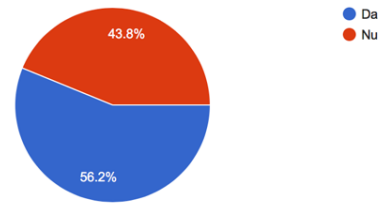

Fig. 12: Sondaj elevi: În cadrul instituției, ai beneficiat de cursuri calitative de TIC?

Tehnologiei informației și a comunicațiilor – inclus cursul în domeniul TIC în planurile de învățământ la meserii și specialități, aprobată curricula la Tehnologia informației și a comunicațiilor, fiind organizate seminare de aplicare a curriculumului. Totuși, în 43,8% dintre elevi indică că calitatea cursurilor în domeniul TIC este nesatisfăcătoare. Astfel, investiția în calitatea predării și a competențelor digitale obținute în cadrul ÎPT are nevoie de un impuls aparte, așa cum **competența digitală, împreună cu cea antreprenorială, reprezintă competențele viitorului.**

Limba engleză – fiind inclus cursul de limbă străină în planurile de învățământ la meserii și specialități, în fiecare instituție este predată o limbă străină. Totuși, competențele lingvistice ale absolvenților ÎPT sunt insuficient dezvoltate, iar unii manageri din instituțiile ÎPT consideră necesare programe de aplicare a limbii engleze în practică (spre ex-plu: colaborarea cu Corpul Păcii în Moldova).

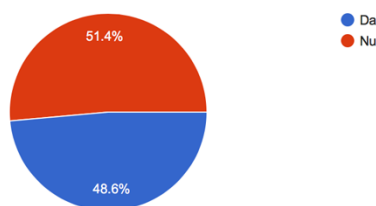

Fig. 13: Sondaj elevi: Ai întâlnit acte de corupție în procesul de evaluare a elevilor în instituția în care înveți/învățai?

Dincolo de măsurile planificate în cadrul SDIVT, un element adițional măsurat în cadrul sondajului în rândul elevilor este percepția acestora în raport cu actele de corupție din instituție. Fiind un factor care diminuează din atractivitatea SÎPT, am fost surprinși să constatăm un indicator îngrijorător, conform căruia 48,6% au afirmat că au întâlnit acte de corupție. Dincolo de acest fapt, un alt indicator

îngrijorător este cel care se referă la gradul de percepere individuală a nivelului de pregătire pentru piața muncii. Astfel, conform sondajului de opinie, 57,6% afirmă că dețin toate competențele și cunoștințele necesare pentru piața muncii, în timp ce **¼ din respondenți nu se simt pregătiți**. Chiar dacă există motivații interne în acest sens, considerăm că numărul indeciziilor, împreună cu al celor care sunt neîncrezuți este prea mare, în ciuda tuturor investițiilor realizate în sistemul ÎPT.

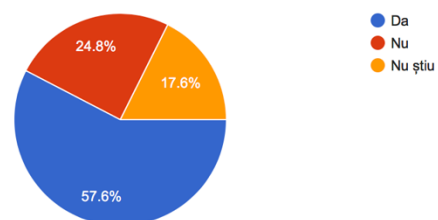

Fig. 14: Sondaj elevi: Consideri că ai dezvoltat în timpul studiilor toate cunoștințele și competențele practice pentru angajare conform meseriei/profesiei talei?

CONCLUZII:

	Nr. de măsuri	Realizate	Realizate tardiv	În curs de realizare	Nerealizate
Acțiuni cu termen fix	28	6	14	8	1
Acțiuni cu termen continuu	10	1	2	6	-
Realizate înainte de termen	-	-	-	-	-
<i>Total acțiuni:</i>	38	7	16	14	1

1. Nivelul de realizare cantitativă a SDIVT reprezintă 60,52 %, ceea ce indică un progres, dar și un procent considerabil de acțiuni în realizare (36,8%). Așa cum termenul de realizare este pînă în anul 2020, având în vedere că datele evaluate sunt din anul 2018, cei 2 ani pînă la implementarea efectivă a strategiei sunt suficienți pentru a depăși 80% din totalul acțiunilor. Totodată, este necesar de menționat că o cauză al acestui nivel de realizare este planificarea inadecvată a acțiunilor din cadrul SDIVT - realizată în mod irealist, cu stabilirea unor termeni de realizare prea mici, ori cu absența unor indicatori clari de măsurare.
2. Fiind un document strategic, în ultimii ani de implementare, SDIVT nu s-a regăsit ca un document de reper în cadrul MECC, fiind integrat în cadrul Strategiei Educației 2020.
3. Din perspectivă programatică, intervențiile SDIVT sunt relevante și corespunzătoare necesităților sistemului ÎPT. Totuși, indicatorii de realizare nu sunt corelați întotdeauna cu rezultatele scontate. Un ex-emplu în acest sens este rezultatul scontat al obiectivului specific 4: *inițiate cercetări științifice aplicative în domeniul învățămîntului vocațional/tehnic*, pentru realizarea cărora nu sunt măsuri în cadrul SDIVT. Pe lângă acest fapt, procesul de monitorizare și evaluare a întâlnit anumite bariere, așa cum există anumiți indicatori ambigui.
4. Investițiile în **infrastructură și condițiile fizice** din instituțiile profesionale tehnice sunt semnificative. În același timp, condițiile din căminele instituțiilor mai au nevoie de intervenție. În același sens, dotarea cu echipament și mobilier modern necesită mai multe resurse, în special echipamentul/utilajul specific profesiei/specialității.

O infrastructură slabă și insuficientă are un impact negativ asupra calității ofertei și rezultatelor învățării, astfel încât nu există nici o îndoială că îmbunătățirea bazei materiale și tehnice contează dincolo de condițiile materiale pentru învățare și formare. Aceasta poate facilita îmbunătățirile de fond prevăzute în reformele ÎPT. Cu toate acestea, investițiile în infrastructură nu pot fi un înlocuitor pentru aceste îmbunătățiri de conținut. De exemplu, săli de clasă mai

bune și o actualizare a tehnologiei informației și comunicațiilor nu sunt aceleași cu un conținut mai bun de predare și de formare mai relevantă.

5. Dezvoltarea calității procesului de instruire din cadrul sistemului ÎPT este prioritatea următoare de reformare, odată cu investiția în infrastructură. Restanțele principale sunt la capitolul elaborării suportului de curs și manualelor, care nu sunt elaborate și nici disponibile în format digital. O bună parte din instituții utilizează suportul vechi, ori fac apel la resursele digitale, ne-sistemate, accesibile profesorilor/maistrilor.
6. Guvernanța în sistemul ÎPT este inefficientă și manifestă o anumită doză de inerție. Ori, atribuțiile oferite, pe de o parte CRDÎPT cât și prerogativele CCNÎPT nu sunt aplicabile, din motive intrinseci, ori a nivelului de capacitate instituțională. Această situație are nevoie de intervenție, așa cum sectorul trebuie să se perceapă, în mod conștient, suficient de matur pentru a se autoadministra.
7. Mecanismul de cercetare și realizare a studiului pieței muncii pentru stabilirea particularităților teritoriale și regionale este unul arbitrar și deficient. În consecință, elaborarea planificării de scurtă durată, ori de termen lung, nu este fundamentată pe date/evidență.
8. Validarea și recunoașterea competențelor obținute în cadrul educației nonformale sau informale nu dispune de un mecanism clar, viabil pentru economia națională.
9. Nivelul de dezvoltare instituțională a comitetelor sectoriale este încă scăzut, în medie. În continuare, acestea au nevoie de o mai mare reprezentativitate și pregătire în domeniul CNC și a procesului de realizare efectivă a unui parteneriat social.
10. Programele de învățământ dual sunt în proces de dezvoltare, odată ce în 2019, instituțiile implementatoare constituie cca ¼ din totalul instituțiilor din ÎPT. Actualmente, există totuși anumite bariere pentru extinderea unei astfel de practici. Mai exact, învățământul dual este aplicat doar în sectorul de producție, datorită terminologiei utilizate în Hotărârea de Guvern. Astfel, obligativitatea participării a "maistrului instructor în producție" în programul de învățământ dual, limitează domeniile în care aceste programe pot fi implementate la domeniile de producție.
11. Nivelul de dezvoltare a competențelor antreprenoriale, digitale și lingvistice în cadrul ÎPT dispune de toate condițiile normative și de formare. Ceea ce rămâne în continuare a fi supus monitorizării este calitatea predării și a metodologiilor utilizate.
12. Actualmente, gradul de acces al tinerilor cu cerințe speciale în cadrul ÎPT este asigurat prin cadrul normativ, și cu acces fizic – în cazul majorității instituțiilor. Totuși, gradul de incluziune a tinerilor cu cerințe speciale și din pătri vulnerabile este nesatisfăcător. Pe de o parte, expunerea la condiții generale pentru cazare, alimentare și inexistența unei burse sociale pentru acest tip de persoane, din învățământul profesional secundar.

RECOMANDĂRI:

CADRUL DE POLITICI:

1. Completarea planului de acțiuni pentru Educație 2020 cu acțiunile necesare de realizare a SDIVT pînă în 2020.
2. Revizuirea a minim 50% din calificările din CNC (apr. 100) pînă la sfîrșitul anului 2020.
3. Inițierea în 2020 a procesului participativ, cu implicarea semnificativă a elevilor, în elaborarea noilor priorități strategice în domeniul ÎPT, prin aplicarea modelului centrat pe om (human-centered design).

INCLUZIUNE:

4. Instituționalizarea programului de incluziune efectivă și protecție socială a tinerilor cu cerințe speciale din sistemul ÎPT la nivel național.
5. Completarea cadrului normativ cu privire la burse (HG nr. 1009 din 01.09.2006) prin introducerea bursei sociale pentru tinerii cu cerințe speciale din învățămîntul secundar tehnic.
6. Includerea calificărilor parțiale în Cadrul Național al Calificărilor și corelarea acestora cu Nomenclatorul profesiilor, conform necesităților, abilităților și aptitudinilor elevului cu CES și cerințelor pieței muncii, reieșind din conceptul pilotat de educație incluzivă în ÎPT.

ANGAREA ÎN CÂMPUL MUNCII:

7. Instituționalizarea și implementarea mecanismului de cercetare a pieții muncii, conform unei metodologii clare de corelare a necesităților teritoriale și economice și a ofertei sistemului ÎPT.
8. Dezvoltarea unui program, susținut financiar, pentru realizarea cercetărilor științifice aplicative și susținerea inovației în domeniul învățămîntului vocațional/tehnic.
9. Instituționalizarea unui sistem național de traseism profesional, cu integrarea atât ÎPT, cît și a sistemului superior de învățămînt, agenților economici și a altor instituții (angajatorii).

INSTRUIRE:

10. Elaborarea a cca. 80% a curriculumurilor pentru disciplinele de profil, din ÎPT pînă în anul 2020.
11. Asigurarea cu utilaj/echipament modern pe profil/specialitate a 70 % din ÎPT.
12. Dezvoltarea unui sistem modern de instruire a cadrelor didactice din învățămîntul vocațional/tehnic conform standardelor ocupaționale și Cadrului Național al Calificărilor, precum și noii curricule, în formatul unei platforme digitale de instruire la distanță (e-learning), cît și a materialelor de suport, disponibile în format digital. Integrarea software-urilor educaționale ca resurse a acestei platforme.

13. Aprobarea unui mecanism eficient de validare a competențelor obținute în mod nonformal și informal pînă la sfîrșitul anului 2020.
14. Instituționalizarea unor programe/competiții anuale, la nivel național, de antreprenariat în timpul studiilor în cadrul ÎPT.
15. Continuarea dezvoltării centrelor de excelență (elemente cheie ale reformei ÎPT) și a instituțiilor tehnice, care a fost pusă în pericol de lipsa de autonomie;
16. Dezvoltarea unui sistem de învățare continuă și creșterea capacităților instituționale ale centrelor de excelență;
17. Extinderea disponibilității programelor de învățămînt dual și în alte domenii ale economiei, prin modificarea HG 70 din 22.01.2018, la secțiunea a 7-a, cu privire la maestrul instructor (în producție).
18. Reformarea CRDÎP și împuternicirea entității respective cu un rol activ în implementarea politicilor din ÎPT.
19. Acreditarea și evaluarea externă a min. 50% instituțiilor din ÎPT pînă în 2021 (ANACEC).
20. Mărirea cuantumului burselor pentru studii/Gaudeamus acordate în ÎPT.

DIALOG SOCIAL:

21. Consolidarea instituțională a comitetelor sectoriale și sporirea gradului de reprezentativitate a mediului de afaceri ale acestora.
22. Crearea consiliilor pentru competențe la nivel local, după modelul irlandez – dezvoltarea la nivelul teritorial, cu participarea reprezentativă a mediului de afaceri și a învățămîntului.
23. Dezvoltarea unui mecanism online, clar și accesibil, susținut de un serviciu de asistență, de elaborare a unei noi calificări/standarde ocupaționale, conform necesităților pieții.
24. Extinderea disponibilității programelor de învățămînt dual și în alte domenii ale economiei, prin modificarea HG 70 din 22.01.2018, la secțiunea a 7-a, cu privire la maestrul instructor (în producție).
25. Construirea unui dialog social eficient la nivel de sector și reanimarea CCNÎPT.

AUTOGESTIUNE:

26. Susținerea instituțională a dezvoltării modelului de afaceri din cadrul ÎPT și extinderea valorii surselor extrabugetare cu cca 20% din valoarea totală a bugetului unei instituții.
27. Împuternicirea structurilor de reprezentare a elevilor (consiliile/senatele de elevi) în evaluarea necesităților elevilor și dezvoltarea unor soluții, aplicabile în instituție.
28. Modificarea cadrului normativ cu privire la salarizare (Legea 270 din 23.11.2018) a managementului ÎPT (coeficientul de salarizare), pentru a permite un salariu competitiv la nivel managerial, fără asumarea rolului de predare. În condițiile în care la nivel managerial este necesară coordonarea și întreținerea mai multor procese, fiind în dublă ipostază – managerii nu reușesc să asigure calitatea în toate domeniile.
29. Eliminarea practicilor de corupție în cadrul instituției prin mecanisme funcționale de monitorizare și sancționare.

4. STUDII DE CAZ

**Xenia
Damanciuc**

"Mereu mi-a fost interesant să aflu cum lucrează dispozitivele pe care le avem în jur."

Instituția: Centrul de Excelență în Informatică și Tehnologii Informaționale

Anul absolvirii: 2019

Specialitatea: Informatica

Xenia Damanciuc, este o tânără absolventă a Centrului de Excelență în Informatică și Tehnologii Informaționale, care a izbutit să se angajeze în compania în cadrul căreia a efectuat practica de producție. Astfel, îți propunem să o cunoști pe Xenia, fata pasionată de lumea IT-ului.

1. De ce ai ales meseria/specialitatea studiată ?

Am ales domeniul IT, fiindcă mereu mi-a fost interesant să aflu cum lucrează dispozitivele pe care le avem în jur. Datorită acestora ne putem face viața mai ușoară, iar inițiativa de a ajuta oamenii a fost cea care m-a ghidat. Precum și marea dragoste către lumea jocurilor.

2. Înainte de alegerea meseriei /specialității, ai avut parte de orientare profesională ? Crezi că aceasta este necesară ? Meseria/specialitatea ți-a fost ușor să o alegi ?

Din câte îmi amintesc a fost o lecție sau poate două în cadrul disciplinei „Educația civică”, însă pot afirma cu certitudine că acest lucru nu este de ajuns. Actualmente sunt destule instituții de învățământ profesional tehnic, care oferă studii de calitate, însă majoritatea elevilor nici nu cunosc despre ele. Citind unele manuale editate în deceniul precedent, am observat că ultimele pagini erau ilustrate cu informații despre colegiile existente . Cred că ar fi bine să se reintroducă acest lucru.

Mi-a fost ușor să aleg domeniul IT, pentru că mereu îmi plăcea și părea ceva neobișnuit.

3. Cum apreciezi condițiile din instituție ? Ai beneficiat de suficient echipament/mobilier pentru studii ?

Fiind încadrat în diverse proiecte cum ar fi: „Parteneriate pentru calitatea și relevanța învățământului profesional tehnic în domeniul TIC din Republica Moldova”, sau grație programului de suport financiar al Uniunii Europene pentru susținerea reformei în învățământul vocațional-tehnic al Republicii Moldova, Centrul de Excelență dispune de suficient echipament/mobilier, care oferă elevilor condiții avantajoase pentru studiu.

4. Cum descrii relația cu maiștrii/profesorii ?

Au fost și continuă a fi relații foarte bune. Pe mulți dintre ei i-am văzut ca niște prieteni și sunt disponibilă să îi ajut oricând ar avea nevoie.

5. În timpul studiilor, unde ai făcut stagiul de practică ?

Primele trei tipuri de practică (de inițiere, instruire, tehnologică) s-au desfășurat în incinta instituției, iar cea din urmă a avut loc în cadrul companiei ICS „Endava” SRL.

6. Ce ai învățat (cunoștințe, competențe) din experiența stagiului ?

Stagiul de practică m-a acomodat cu regimul de muncă și m-a familiarizat cu lucrul în echipă.

7. A contribuit stagiul de practică la găsirea unui loc de muncă/încrederea că vei găsi un loc de muncă ?

Da.

8. Cum ai găsit un loc de muncă după absolvire ?

Locul de muncă este și locul unde am activat în cadrul practicii de producție.

9. În timpul studiilor, ai avut manuale suficiente/suport curs ? De unde le găseai ?

Toți profesorii de specialitate ne ofereau un suport de curs. În cazul în care acest lucru nu era de ajuns, internetul oferea destulă informație.

10. Te simți pregătit pentru profesia/specialitatea ta cu competențele și cunoștințele din studii?

Da.

11. Ce nu ți-a plăcut în timpul studiilor tale ?

În mare parte totul a fost bine, poate doar faptul că unele tehnologii erau predate după o metodologie mai veche.

12. Ai beneficiat de bursă/alimentare gratuită/cămin în timpul studiilor? În ce bază ți s-au oferit?

În timpul studiilor am beneficiat de bursa, ce a fost oferită în baza rezultatelor obținute în cadrul unui semestru.

13. Dacă ai fi directorul instituției în care ai învățat, care sunt 3 lucruri pe care le-ai face diferit?

Aș invita mai mulți angajați din diverse companii IT, care ar putea organiza niște cursuri în cadrul instituției.

Studiu de caz nr. 2

Alexandru Moroi

A fost ușor să-mi aleg meseria, deoarece îmi place foarte tare.

Instituția: Școală profesională n-10

Anul absolvirii: 1/9/12-28/6/13 & 2/09/13-30/6/14

Specialitatea: Lăcătuș electrician la repararea utilajelor electrice & Strungar multiprofil.

Alexandru Moroi e un tânăr entuziasmat de domeniul creației cel oferă profesia pe care a ales-o. Astfel, acesta a absolvit Școala Profesională nr. 10, specialitatea "lăcătuș electrician la reparația utilajelor electrice" în 2013 și "strungar multiprofil" în anul 2014.

1. De ce ai ales anume aceste meserii?

Am ales aceste meserii deoarece când le-am studiat erau întrebate, din păcate, actualmente, foarte multe s-au schimbat. Industria se desfășoară și se dezvoltă.

2. Înainte de alegerea meseriei, ai avut parte de orientare profesională? Crezi că aceasta este necesară? Meseria ți-a fost ușor să o alegi?

A fost ușor să o aleg deoarece îmi place foarte tare, dar școlile profesionale cu părere de rău erau dotate doar cu utilaje vechi, procesul de învățământ fiind limitat.

3. *Cum apreciezi condițiile din instituție? Ai beneficiat de suficient echipament/mobilier pentru studii ?*

Medii, nu suficient, deoarece atunci nu aveau destule echipamente.

4. *Cum descrii relația cu maistrii/profesorii?*

Aveam o relație foarte bună cât cu maistrii, atât și cu profesorii, deoarece îmi știam locul și aveam educație.

5. *În timpul studiilor, unde ai făcut stagiul de practică?*

Ceva timp în incinta școlii, după care, conform programului de studii, l-am efectuat la uzina "CTS HIDROTEHNICA"

6. *Ce ai învățat (cunoștințe, competențe) din experiența stagiului?*

Am învățat baza meseriei dar cât de mult nu ai învăța sau ai lucra niciodată nu o vei ști la perfect, mereu se dezvoltă.

7. *A contribuit stagiul de practică la găsirea unui loc de muncă/încrederea că vei găsi un loc de muncă?*

Da, întrucât după stagiul efectuat, am rămas la munca în uzina unde am făcut practica.

8. *În timpul studiilor, ai avut manuale suficiente/suport curs? De unde le găseai?*

Marea majoritatea a acestora, le-am primit de la maistru.

9. *Te simți pregătit pentru profesia ta cu competențele și cunoștințele din studii?*

Deoarece suntem într-un progres continuu, momentan nu mă simt pregătit, întrucât foarte multe s-au schimbat de la finisarea studiilor.

10. *Ce nu ți-a plăcut în timpul studiilor tale?*

Unicul lucru deranjabil, a fost lipsa uneltelor necesare pentru perfecționarea noastră.

11. *Ai beneficiat de bursă/alimentare gratuită/cămin în timpul studiilor? În ce bază ți s-au oferit?*

Da, am beneficiat de bursa, și de o masă gratuită. La fel, pe parcursul anilor de studii, am avut ocazia de a participa la o serie de concursuri, ce aveau premii bănești.

12. *Dacă ai fi directorul instituției în care ai învățat, care sunt 3 lucruri pe care le-ai face diferit?*

1. Aș aduce la condiții mai bune atelierele.
2. Aș face un punctaj pentru studenți, pentru bursa.
3. Aș dezvolta mediul de studii.

Studiul de caz nr. 3:

**Ecaterina
Tagîrș**

"Specialitatea TURISM este cea mai apropiată de înclinațiile și interesele mele."

Instituția: Colegiul Național de Comerț al ASEM

Anul absolvirii: 2015

Specialitatea: Turism

Ecaterina Tagîrș, după absolvirea colegiului s-a angajat ca recepționistă la un hotel din Chișinău, unde a lucrat 7 luni după care, a decis să emigreze în Marea Britanie. La Londra a lucrat în calitate de recepționistă, actualmente a fost promovată la poziția de șefă de tură și respectiv relații cu clienții.

1. De ce ai ales specialitatea studiată?

Am considerat că specialitatea dată este cea mai apropiată de înclinațiile și interesele mele, cât și cunoștințele deja acumulate în anii de gimnaziu.

2. Înainte de alegerea meseriei, ai avut parte de orientare profesională? Crezi că aceasta este necesară? Meseria ți-a fost ușor să o alegi?

Personal mi-a fost destul de ușor să aleg specialitatea deoarece mi-am acordat suficient timp să iau o decizie în privința acțiunilor mele după gimnaziu și aveam suficient suport din partea familiei. Nu am avut parte de orientare profesională însă consider că mulți din colegii mei ar fi avut nevoie de ea. Cunosc persoane care au picat după primul an de studii iar acest lucru ar fi fost evitat dacă persoanele date și-ar fi ales drumul corect.

3. Cum apreciezi condițiile din instituție? Ai beneficiat de suficient echipament/mobilier pentru studii ?

Făcând abstracție de faptul că mobilierul și clădirea instituției nu este suficient de modernă și unele săli de clasă nu erau suficient de încăpătoare pentru grupele mari, avem avut parte de toate cele necesare.

4. Cum descrii relația cu maiștrii/profesorii?

Am avut relații bune cu majoritatea profesorilor. De obicei profesorii sunt prietenoși cu elevii sânguincioși și dornici de carte. Cei mai mulți au fost competenți și gata să ajute cu explicații și cunoștințe adăugătoare dacă era nevoie.

5. În timpul studiilor, unde ai făcut stagiul de practică?

Am făcut stagiul de practică la Jazz Hotel și agenția de turism Sindbad Tur.

6. Ce ai învățat (cunoștințe, competențe) din experiența stagiului?

Lungimea stagiului de practică nu a fost suficientă pentru acumularea unor cunoștințe semnificative, doar lucruri superficiale despre pregătirea de expoziții și lucrul cu clienții.

7. A contribuit stagiul de practică la găsirea unui loc de muncă/încrederea că vei găsi un loc de muncă?

După stagiul de practică mi s-a oferit un loc de muncă în agenția de turism pe care l-am refuzat în favoarea unei oferte mai bune. Am avut un job part time în perioada studiilor iar imediat după absolvire mi s-a oferit poziția de recepționist și mărire de salariu din partea companiei pentru care lucrasem.

8. În timpul studiilor, ai avut manuale suficiente/suport curs? De unde le găseai?

Am avut suficiente manuale și suport de curs. Majoritatea erau oferite de colegiu sau se găseau în biblioteca lui, restul le găseam pe internet și foarte puține am procurat.

9. Te simți pregătită pentru profesia ta cu competențele și cunoștințele din studii?

Cunoștințele acumulate la colegiu au fost mult mai ample în comparație cu ceea ce se cerea la locul meu de muncă din Moldova și mult prea diferite de ceea ce am făcut peste hotare însă colegiul m-a ajutat să mă dezvolt multilateral.

9. Vrei să începi o afacere, la un anumit moment? Dacă da, care sunt barierele la moment să faci acest lucru?

Îmi doresc să încep o afacere într-un domeniu diferit de cel studiat la colegiu și mă pregătesc pentru asta. Barierele sunt lipsa de timp și incertitudinile.

10. Ai beneficiat de bursă/alimentare gratuită/cămin în timpul studiilor? În ce bază ți s-au oferit?

Am beneficiat de bursă și cămin gratuit. Mi s-au oferit în baza rezultatelor obținute. Condițiile la cămin sunt inacceptabile. În primul an am fost 6 persoane în aceeași cameră iar după anul 2 am renunțat la cămin deoarece nu era un loc favorabil studiului.

11. Dacă ai fi directorul instituției în care ai învățat, care sunt 3 lucruri pe care le-ai face diferit?

1. Raportarea către organe a elevilor/profesorilor care iau mită
2. Modernizarea sălilor de clasă și a căminului (în cazul în care nu s-a realizat deja), mărirea burselor
3. Unii profesori erau incompetenți, de aceea, un proces de recrutare mai riguros.

Anexa 1: METODOLOGIA DE EVALUARE

Prezentul Raport include o analiză cantitativă și una calitativă. **ANALIZA**

CANTITATIVĂ

În cadrul analizei cantitative, autorul Raportului a evaluat (1) măsurile cu termen-limită de realizare până la finele anului 2018 (31 decembrie), (2) precum și măsurile cu termen continuu de implementare (2013-2020). (3) Separat au fost contabilizate măsurile realizate înainte de termen.

Analiza cantitativă (statistică) include gruparea măsurilor în trei calificative estimate în procente: (i) realizate, (ii) în curs de realizare și (iii) nerealizate, cu semnificațiile corespundente descrise în tabelul de mai jos:

Termen de evaluare	Total analizate (SDIVT)	Realizate 3 puncte	Realizate tardiv 2 puncte	În curs de realizare 1 punct	Nerealizate 0 puncte
Termen fix	În acest rând au fost incluse spre evaluare toate măsurile având ca termen-limită de realizare un anumit an	Acțiunea a fost realizată, respectându-se termenele și sarcina stabilită de SDIVT	Acțiunea a fost realizată, dar în mod tardiv (cu întârziere)	Acțiunea a fost inițiată, se află în proces de realizare, însă nu a fost finalizată în perioada de referință.	Nu au fost inițiate măsurii pentru realizarea acțiunii.
Continuu (2013-2020)	În acest rând au incluse spre evaluare măsurile care se realizează în perioada 2013- 2020				
Realizate înainte de termen	În acest rând au fost incluse măsurile realizate înainte de termenul stabilit de SDIVT. Ele au fost contabilizate separat, doar cu calificativul de 2 puncte.				

ANALIZA CALITATIVĂ

Pentru a completa imaginea statistică a rezultatelor înregistrate, prezentul Raport conține și o **evaluare calitativă a principalelor** acțiuni, care, în viziunea autorului, merită o atenție deosebită, având în vedere efectul multiplicator al acestora asupra îndeplinirii angajamentelor din documentul strategic. De menționat că această parte a analizei ia în considerație ultimele evoluții, înregistrate până la 1 noiembrie 2019, pe domeniile speciale analizate.

Adițional, analiza calitativă este însoțită de o apreciere a nivelului de progres, grupată în cinci calificative corelate cu constatările cantitative ale acțiunilor înregistrate.

Calificativ	Semnificația
Progres	Nota 5. Se atestă o evoluție importantă în promovarea politicilor, care sunt însoțite de măsuri de implementare ce produc un impact pozitiv în realizarea obiectivului prevăzut de SDIVT

Progres moderat	Nota 4. Se atestă un oarecare progres în promovarea politicilor, care sunt însoțite de unele măsuri de implementare inițiate, însă care nu au produs o evoluție importantă în realizarea obiectivului prevăzut în SDIVT
Progres redus	Nota 3. Se atestă unele evoluții în promovarea politicilor, care includ unele măsuri de implementare, însă care nu au produs, la etapa de evaluare, un anumit impact la realizarea obiectivelor prevăzute de SDIVT
Lipsă de progres	Nota 2. Nu se atestă anumite progres în promovarea politicilor, în lipsa unor măsuri de implementare planificate de SDIVT
Regres	Nota 1. Se atestă un regres, prin lipsa unor politici adoptate, respectiv a măsurilor de implementare sau se atestă întreprinderea unor măsuri neplanificate, care afectează în sens negativ obiectivele prevăzute de SDIVT

Tabel 9. Grila de apreciere a progresului calitativ înregistrat

ANEXA 2: INTERVIURI CU MANAGERII INSTITUȚIILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SECUNDAR

Nr.	Întrebarea/Instituția	S.P nr. 2 Chisinau	S.P. Nr. 4, Bălți	S.P. Glodeni	S.P. Floresti	S. P. Telenesti	S.P. Ungheni	S.P. Leova	S.P. Căușeni
1	Dispuneți de plan de dezvoltare instituțională (dezvoltare strategică)?	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
2	În restructurarea ÎPT, ați dispus de suficient buget?	Da	Da	Da (la limită)	Da	Da	Da	Nu	Nu cunoaște
3	În restructurarea ÎPT, ați avut un plan de dezvoltare a infrastructurii?	Da	Da	Nu	Da	Da	Da	Da (limitat)	Nu cunoaște
4	Examenul de calificare a instituției este externalizat?	Preponderent în instituție	Nu, modelul unificat	Externalizat (din 2017)	Preponderent unificat	Extern (din 2016)	Da	Da (din 2016)	O parte unificat, o parte în instituție
5	Aveți parteneriate cu agenți economici?	Da (4 - efectiv) - stagii de producție 70	Da (32)	Da (20)	Da (cca 30)	Da (16)	Da (10)	Da (25)	Da (3 - dual, apr. 100)
6	Aveți modele de învățământ dual?	Da (4)	Nu	Nu (barieră, agenții sunt indisponibili, nu au muncă continuă)-inițiere	Nu (intenționează)	Nu	Nu	Da (1)	Da (din 2017)
7	Aplicați un sistem de management al calității în conformitate cu standardele de calitate?	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
8	Instituția Dvs. A trecut în ultimii 4 ani prin procesul de acreditare?Indicați anul	Nu	Nu	Nu	Da (2018)	Nu	Nu	Nu	La moment
9	Ați beneficiat (cadrele didactice/cadrele manageriale) de instruire în managementul calității?	Da	Da	Da	Da (5 ani în urmă)	Da	Da (CONSEPT)	Da	Da
10	Mecanismul de finanțare în cadrul instituției Dvs este per elev?	Da	Da	Da (2 ani)	Da (la autogestiuie)	Da	Da	Nu	Da
11	Dispuneți de parteneriate publice-privat? (pentru finanțare). Descrieți	Nu	În proiect	2017 a fost	Nu (Supraten. Prestare servicii, proiectul LED)	Nu	Nu, dar prestează servicii (Chirii/ instruire)	Nu	Da (4 -CONSEPT, JIZ)
12	Apreciați pe o scară de la 1-5 condițiile fizice din sălile instituției	3	4	4	4	4	5	4	4 Atelierele renovate, dar sălile de clasă - 4)
13	Apreciați pe o scară de la 1-5 condițiile fizice din căminul instituției	(3) 1 renovat, ab (geamuri lipsesc, sistem de încălzire)	4	5	4	4	5	4	4
14	Apreciați pe o scară de la 1-5 dotarea cu echipament și mobilier modern a instituției	Laboratoare (4) mo	5	3	5 (CONSEPT)	5	4	3,5	5
15	În cadrul consiliului de administrație, câți membri ai mediului de afaceri aveți?	2	2	2	1	2	1	1 (Oficiul Vinului	1
16	Dispuneți de suficient suport de curs și manuale pentru noile curricule dezvoltate?	Da	Nu	Nu, manuale vechi	Nu (meserii din CONSEPT)	Nu	La profil, insuficient	Nu	Nu (profesionale)
17	Suportul de curs sunt publicate undeva?	Nu	Nu	Nu	Da (cisco)	Parțial	Da	Da	Nu
18	Ați beneficiat (cadrele didactice/cadrele manageriale) de instruire în TIC?	Da	Da	Da	Da	Nu	Da	Nu	Da
19	Utilizați software educaționale în procesul de instruire?	Nu	Nu	Da	Parțial (doar la operatori)	Nu	Da (puține, la profil)	Nu	Parțial
20	Indicați cu aproximație (în procente) numărul cadrelor didactice din instituție care au beneficiat de instruire conform Cadrului Național al Calificărilor?	60%	Parțial (doar 1 profesor), maistrul nu	30%	25 din 37	100%	100%	100%	75%
21	Toți profesorii au beneficiat de instruire (cursuri) în psiho-pedagogie?	Da	Da	Da	Da (6 nu au beneficiat)	Da	Da	Da	Da
22	Cadrele didactice/manageriale, au beneficiat de cursuri în management?	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
23	Cadrele didactice/manageriale, au beneficiat de cursuri în administrarea resurselor financiare?	Da	Informal	Da	Da	Da	Da	Da (mai este nevoie)	Da (Parțial)
24	Cadrele didactice/manageriale, au beneficiat de cursuri în managementul resurselor umane?	Da	Nu	Parțial (la management)	Da	Da	Da	Nu	Da
25	Cadrele didactice/manageriale, au beneficiat de cursuri în administrarea afacerilor? (pentru a dezvoltare a afaceri)	Da (parțial)	Nu	Da	Da (1)	Da	Da	Da	Da
26	Ce activități de orientare profesională organizați?	Tirguri, zilele profesionale, festivaluri. Invitare candidați, masterclasse	Grupuri de lucru, gimnazii, pliante, elevii distribuie. Întâlniri cu agenții	Ziua ușilor deschise, emisiuni, articole	Vizite instituții, ore de orientare în carieră, pliante, ziua ușilor deschise, spot publicitar	Întâlniri cu elevii absolvenți, ziua ușilor deschise, publicații	Nu au activități, sunt suficienți abiturienți	Master clase, usi deschise, Facebook, Web, Producerea vinului, Fabricat în Moldova	Vizite în instituții generale, master-clase, ziua ușilor deschise
27	Utilizați un sistem de urmărire a traseismului profesional?	Nu -a fost pilotat	Da (autoinițiativă)	Nu (a fost o tentativă)	Da (Registru electronic)	Da	Da (funcționează mai dificil)	Da (ineficient)	Nu (parțial)
28	Aveți elevi cu dizabilități/cerinte speciale în instituție?Cți sunt?	Da (cerințe speciale)	Da (6)	Nu	Da (3)	Da (9)	Da (16)	Da	Da
29	Au condiții speciale de cazare?	Nu (condiții generale)	Nu (condiții generale)	Nu (condiții generale)	Nu	Nu (condiții generale)	Nu (condiții generale)	Nu (condiții generale)	condiții generale
30	Beneficiază de alimentare?	Da (condiții generale)	Da (condiții generale)	Da (condiții generale)	Da (condiții generale)	Da (condiții generale)	Toți	Da	condiții generale
31	Beneficiază de o bursă specială (socială)?	Da (condiții generale)	Condiții generale (20%)	Da (condiții generale)	Bursă de studiu	Da (condiții generale)	Nu	Burse studii/sociale	Orfanii - indemnizații)
32	Aveți cadru special?	Nu	Psiholog		Nu (metodologie de incluziune se inițiază)	Psihologul	Nu	Nu	Comisie PEI
33	Aveți asigurat accesul fizic?	Da	Da (etajele nu)	Da	Da	Nu	Da	Da	Nu
34	Ce meserii noi promovați în cadrul instituției?	Servicii turistice, asistentă socială	Promovare CNC	Nu	Operator introducere și validare date/ electrician electronist auto, mecanic auto	Tencuitor	Nu	Viticultor (dual)	Electrician în construcții
35	Dispuneți, în instituție, de cursuri de antreprenoriat?	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
36	Dispuneți, în instituție, de cursuri de limbă străină?	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
37	Dispuneți, în instituție, de cursuri TIC?	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
	Comentarii:			Scade numărul absolvenților de gimnaziu	Instituționalizar ea unui sistem al traseismului la nivel de țară	Supraîncărcarea managerilor școlari, odată ce aceștia predau și discipline.	Constrânge mecanismul de finanțare		

ANEXA 3: INTERVIURI CU MANAGERII INSTITUȚIILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNT POSTSECUNDAR

Nr.	Întrebarea/Instituția	Colegiul de Ecologie	Colegiul Politehnic Bălți	Colegiul Vasile Lupu, Orhei
1	Dispuneți de plan de dezvoltare instituțională (strategică)?	Da	Da	Da
2	În restructurarea ÎPT, ați dispus de suficient buget?	Satisfăcător	Nu	Da
3	În restructurarea ÎPT, ați avut un plan de dezvoltare a infrastructurii?	Da (dar nu a fost implementat complet)	Nu	Da (sistare timp de 2 ani)
4	Examenul de absolvire (calificare) a instituției este externalizat?	Unificat (2016)	Unificat (1 program) Sustinerea Diplomei mai mult de 8	Comisia unificată
5	Aveți parteneriate cu agenți economici?	Da (58)	Da (inclusiv România)	Da (instituții de practică - 14 instituții și cca 30 raioane)
6	Câți agenți economici fac parte din Consiliul de Administrație?	1	1	3
7	Aveți modele de învățământ dual?	Nu (intenționează)	Nu	Nu
8	Aplicați un sistem de management al calității în conformitate cu standardele de calitate?	Da	Da	Da
9	Instituția Dvs. a trecut în ultimii 4 ani prin procesul de acreditare? Indicați anul.	Nu	Nu (în 2020)	Nu
10	Ați beneficiat Dvs. (cadrele didactice/cadrele manageriale) de instruire în managementul calității?	Da	Da	Da
11	Mecanismul de finanțare în cadrul instituției Dvs este per elev?	Da	Da	Da
12	Funcționați în formatul autogestiune?	Da	Da (din 2019)	2019
13	Dispuneți de parteneriate publice-private? (pentru finanțare). Descrieți	Da (58)	Nu (SHIFT Edu, Orange, Pro Didactica)	Nu
14	Apreciați pe o scară de la 1-5 condițiile fizice din sălile instituției	4	4 (Laboratoarele - 3)	4
13	Apreciați pe o scară de la 1-5 condițiile fizice din căminul instituției	3	5	4
14	Apreciați pe o scară de la 1-5 dotarea cu echipament și mobilier modern a instituției	4	4 (Echipament IT doar, utilitățile învechit)	3
15	Aplicați sistemul de credite transferabile? (din ce an)	Da (2015)	Da (2013)	Da (2015)
16	Dispuneți de suficient suport de curs și manuale pentru noile curriculume dezvoltate?	Parțial (Satisfăcător)	Da	Nu (autodidacti, elaborează curriculumurile individual) - 2/3 cadre
17	Suportul de curs este publicat undeva?	Nu (în mod informal se comunică online, pe platformele media)	Da (serverul catedrei/acces liber)	Nu (transmitere informală)
17	Ați beneficiat (cadre/cadre manageriale) de instruire în TIC?	Da	Da	Da
19	Utilizați software educaționale în procesul de instruire?	Da	Da	Parțial (personal didactic în vîrstă)
20	Indicați cu aproximație (în procente) numărul cadrelor didactice din instituție care au beneficiat de instruire conform Cadrului Național al Calificărilor?	70%	10 cadre	100% (11 cadre - la IȘCE)
21	Toți profesorii au beneficiat de instruire (cursuri) în psiho-pedagogie?	Da	Da	Da
22	Cadrele didactice/manageriale, au beneficiat de cursuri în management?	Da	Da	Da (50%)
23	Cadrele didactice/manageriale, au beneficiat de cursuri în administrarea resurselor financiare?	Da	Da	Da
24	Cadrele didactice/manageriale, au beneficiat de cursuri în managementul resurselor umane?	Da	Da	Da
25	Cadrele didactice/manageriale, au beneficiat de cursuri în administrarea afacerilor? (pentru surse extrabugetare de venit)	Da	Da	Nu
26	Ce activități de orientare profesională organizați?	Întîlniri, deplasări în instituții, Desfășurarea ușilor deschise, mass-media, site-ul instituției	Ziua ușilor deschise și târgul locurilor de muncă, vizita universităților, ANOFM	Ziua ușilor deschise, Tîrgul locurilor de muncă, pliante, întîlnirea cu absolvenții
27	Utilizați un sistem de urmărire a traseismului profesional?	Da (nu folosesc soft)	Da (nu este eficient)	Da (doar 48% răspund prin platformă)
28	Aveți în instituție elevi cu dizabilități/cerințe speciale? Câți sunt?	Da	Da	Nu
29	Au condiții speciale cazare?	Nu (condiții generale)	Nu (condiții generale)	Nu (condiții generale)
30	Beneficiază de alimentare?	Da (orfani)	Da	Da (condiții generale)
31	Beneficiază de bursă?	Doar orfanii	Burse sociale (10% din totalul numărului de bursieri)	Nu (condiții generale)
32	Aveți cadru special?	Psihologul	Nu	Nu
33	Aveți asigurat accesul fizic în instituție?	Rampă	Da (acces la intrare)	Da (podet)
34	Ce specialități/calificări noi promovați în cadrul instituției?	Tehnologia produselor , piscicultura și acvacultură, paznici de vinătoare	Rețele de calculatoare	Asistent de educator / Sport și pregătire fizică
35	Dispuneți în instituții de cursuri de antreprenoriat?	Da	Da	Da
36	Dispuneți în instituții de cursuri de limbă străină?	Da	Da	Da
37	Aveți în instituție cursuri TIC?	Da	Da	Da
	Comentarii:		Finanțarea per elev este limitativă, așa cum 100% pentru elevii bugetari, iar cei care achită contracte acoperă doar 40% din costurile reale, pentru contracte.	

ANEXA 4: INTERVIURI CU MANAGERII INSTITUȚIILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL POSTSECUNDAR

Nr.	Întrebarea/Instituția	Centrul de Excelență în energetică și electronică Chișinău	Centrul de Excelență în prelucrarea alimentelor Bălți	Centrul de Excelență în Horticultură și tehnologii agricole - Țaul
1	Dispuneți de plan de dezvoltare instituțională (de dezvoltare strategică)?	Da	Da	Da
2	În restructurarea ÎPT, ați dispus de suficient buget?	Nu cunoaște	Da	Da
3	În restructurarea ÎPT, ați avut un plan de dezvoltare a infrastructurii?	Nu cunoaște	Da	Da (asistență)
4	Examenul de absolvire (calificare) a instituției este externalizat?	Unificat (2 specialități)	Unificat (bucătări)	Unificat (doar tehnologia păstrării și prelucrării fructelor și legumelor și silvicultură și grădini publice
5	Aveți parteneriate cu agenți economici?	Da	Da (27)	Da (70)
6	Câți agenți economici fac parte din Consiliul de Administrație?	2	1	2
7	Aveți modele de învățământ dual?	Da	Nu (intenționează)	Da (1)
8	Aplicați un sistem de management al calității în conformitate cu standardele de calitate?	Da	Da	Da
9	Instituția Dvs. A trecut în ultimii 4 ani prin procesul de acreditare? Indicați anul.	Nu	Da (2019)	Nu
10	Ați beneficiat Dvs. (cadre/cadre manageriale) de instruire în managementul calității?	Da	Da	Da
11	Mecanismul de finanțare în cadrul instituției Dvs este per elev?	Da	Da	Da
12	Funcționați în formatul autogestiune?	Da (din 2019)	Da (din 2019)	Da (2019)
13	Dispuneți de parteneriate publice-private? (pentru finanțare). Descrieți	Da (2 proiecte)	Nu	Da (proiecte)
14	Apreciați pe o scară de la 1-5 condițiile fizice din sălile instituției	4	4,9	3
13	Apreciați pe o scară de la 1-5 condițiile fizice din căminul instituției	5 (renovare)	4 (LED)	5
14	Apreciați pe o scară de la 1-5 dotarea cu echipament și mobilier modern a instituției	4	5	4
15	Aplicați sistemul de credite transferabile? (din ce an)	Da (2016)	Da (2016)	Da (2015)
16	Dispuneți de suficient suport de curs și manuale pentru noile curricule dezvoltate?	Nu (pe specialitate 60% se utilizează internet)	Nu (anual 20k)	Nu (lipsește manualele și suportul)
17	Suportul de curs este publicat?	Da	Da (site-ul instituției)	Da (rețea internă)
17	Ați beneficiat (cadre didactice/cadre manageriale) de instruire în TIC?	Da	Da	Da
19	Utilizați software educaționale în procesul de instruire?	Da	Nu	Nu
20	Indicați cu aproximație (în procente) numărul cadrelor didactice din instituție care au beneficiat de instruire conform Cadrului Național al Calificărilor?	70%	90%	70%
21	Toți profesorii au beneficiat de instruire (cursuri) în psiho-pedagogie?	Da	Da	Da (cu excepția unui singur cadr)
22	Cadrele didactice/manageriale, au beneficiat de cursuri în management?	Da	Da	Da
23	Cadrele didactice/manageriale, au beneficiat de cursuri în administrarea resurselor financiare?	Da	Da	Da
24	Cadrele didactice/manageriale, au beneficiat de cursuri în managementul resurselor umane?	Da	Da	Da
25	Cadrele didactice/manageriale, au beneficiat de cursuri în administrarea afacerilor? (pentru a dezvoltare a afaceri)	Da	Da	Da
26		Excursii la întreprinderi, web, ușile deschise, vizite de la potențiali angajatori, concursuri	Expoziții, Campionatul gastronomic, Media (locală și națională), produse media, DITS Fălești, Vizite în gimnazii, Facebook	Vizite în școli, ore de ghidare în carieră, Ziua ușilor deschise, Târgul locurilor de muncă, pliante, întâlnirea cu absolvenții, participarea la Iarmareco
27	Ce activități de orientare profesională organizați?	Da (ineficient și dificil de menținut)	Da	Da (nu e cel mai eficient)
28	Aveți în instituție elevi cu dizabilități/cerințe speciale? Câți sunt?	Da (30)	Da (15)	Nu
29	Au condiții speciale cazare?	Nu (condiții generale)	Nu	Nu (condiții generale)
30	Câți beneficiază de alimentare?	Nu (condiții generale)	Da	Nu (condiții generale)
31	Câți au bursă?	Doar de studii și sociale	Da, bursă de studii (nivel 4)	Condiții generale (bursa de studii)
32	Aveți cadru special?	Nu	Da	Nu
33	Aveți asigurat accesul fizic?	Da (în reparație)	Nu	Da
34	Ce specialități/calificări noi promovați în cadrul instituției?	Exploatarea sistemelor multimedia, Mașini, instalații frigorifice și acimatizoare, Rețele electrice	Tehnologia alimentației publice	Agricultura ecologică, protecția plantelor
35	Dispuneți în instituții de cursuri de antreprenoriat?	Da	Da	Da
36	Dispuneți în instituții de cursuri de limbă străină?	Da	Da	Da
37	Aveți în instituție cursuri TIC?	Da	Da	Da
	Comentarii:			Ne dorim programe ale Corpului Păcii (pentru cunoașterea limbii engleze în mod practic)

ANEXA 5: CHESTIONARUL PENTRU ELEVI

Răspunsurile la acest chestionar va fi utilizat în cadrul raportului de evaluare alternativă a Strategiei de Dezvoltare a Învățământului Vocațional Tehnic 2013-2020, realizat în cadrul proiectului implementat de Consiliul Național al Tineretului din Moldova - "Inițiativa Comună a Șanselor Egale pentru Tineri", susținut prin grant de Fundația Est-Europeană.

Raportul urmează să fie prezentat Ministerului Educației, Culturii și Cercetării pînă la sfîrșitul lunii noiembrie, 2019.

Toate răspunsurile sunt anonime și contribuie la înțelegerea realităților, din perspectiva tinerilor.

1. Indică nivelul de Învățământ Profesional Tehnic absolvit/în curs de învățare?
 - a. Școală profesională
 - b. Colegiu
 - c. Centru de Excelență
2. Gen:
 - a. Feminin
 - b. Masculin
3. Dacă ești absolvent al ÎPT, ai absolvit în ultimii 3 ani?
 - a. Da
 - b. Nu
4. Faci parte din una dintre aceste categorii? Indică care.
 - a. Persoană vorbitoare de altă limbă, decât cea de stat (l. rusă, l. ucraineană)
 - b. Persoană cu dizabilități
 - c. Persoană din familie cu 4/ mai mulți copii
 - d. Persoană din mediul rural
5. Apreciază pe o scară de la 1 la 5 (unde 1 este valoarea cea mai mică, iar 5 valoarea cea mai mare) cît de accesibilă (ușoară) a fost admiterea la studii profesional/tehnice pentru tine?
1 2 3 4 5
6. De ce ai ales să îți faci studiile într-o instituție profesional tehnică?
7. Apreciază pe o scară de la 1 la 5 (unde 1 este valoarea cea mai mică, iar 5 valoarea cea mai mare) dotarea instituției cu mobilier modern, adecvat domeniului de specializare.
1 2 3 4 5
8. Cum apreciezi, pe o scară de la 1 la 5 (unde 1 este valoarea cea mai mică, iar 5 valoarea cea mai mare), condițiile fizice din cadrul sălilor de studii? (încălzire, iluminare și sistem de aerisire)
1 2 3 4 5
9. Cum apreciezi, pe o scară de la 1 la 5 (unde 1 este valoarea cea mai mică, iar 5 valoarea cea mai mare), condițiile din căminul instituției?
1 2 3 4 5
10. Instituția profesional tehnică în care îți faci/ ți-ai făcut studiile este/era dotată cu echipament modern?
 - a. Da
 - b. Nu
11. Cum apreciezi, pe o scară de la 1 la 5 (unde 1 este valoarea cea mai mică, iar 5 valoarea cea mai mare) nivelul de pregătire a profesorilor/ maiștrilor din instituție?
1 2 3 4 5

12. Cum apreciezi, pe o scară de la 1 la 5 (unde 1 este valoarea cea mai mică, iar 5 valoarea cea mai mare), cât de inovative sunt/erau metodele de predare a orelor?
13. În cadrul instituției de studiu, ai beneficiat de tehnologii moderne în predare?
- Da
 - Nu
14. Cum apreciezi, pe o scară de la 1 la 5 (unde 1 este valoarea cea mai mică, iar 5 valoarea cea mai mare) utilitatea stagiului de practică din cadrul studiilor?
- 1 2 3 4 5
15. Ai beneficiat de activități de orientare profesională și ghidare în carieră în cadrul instituției profesionale tehnice?
- Da
 - Nu
16. Ți-a fost ușor să alegi meseria/profesia ta?
- Da
 - Nu
17. Cât de sigur ești că vei obține un loc de muncă imediat după absolvire?
- Foarte sigur
 - 50/50
 - Nu sunt încrezut
 - Meseria/Profesia mea nu mai este solicitată
18. În cadrul instituției, ai beneficiat de cursuri calitative de antreprenoriat?
- Da
 - Nu
19. În cadrul instituției, ai beneficiat de cursuri calitative de limbă engleză?
- Da
 - Nu
20. În cadrul instituției, ai beneficiat de cursuri calitative de tehnologie a informației (TIC)?
- Da
 - Nu
21. Ai fost implicat în activitățile din instituție și procesul de luare a deciziilor? (Consiliul de Elevi/Studentți)
- Da
 - Nu
22. Descrie planurile tale de carieră pentru următorii 3 ani (vei lucra conform meseriei/profesiei, în Republica Moldova/peste hotarele țării, îți vei continua studiile)
23. Consideri că ai dezvoltat toate cunoștințele și competențele practice necesare pentru angajare, conform meseriei/profesiei tale?
- Da
 - Nu
 - Nu știu
24. În timpul studiilor, ai întâlnit corupție în procesul de evaluare a elevilor/studentților în instituția în care înveți/învăți?
- Da
 - Nu
 - Nu știu